وتەو پەندەکانی

لوقمانی حەکیم

www.iqra.ahlamontada.com
منتديات اقرأ الثقافية

جەزا بارامی

چاپی سێیەم ٢٠١٠

منتدى اقرأ الثقافي
----
www.iqra.ahlamontada.com

وتە و پەندەکانی لوقمانی حەکیم

کۆکردنەوەی
جەزا بارانی

چاپی سێیەم

١٤٣١ کۆچی ٢٠١٠ زایینی

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا لُقْمَـٰنَ ٱلْحِكْمَةَ أَنِ ٱشْكُرْ لِلَّهِ ۚ
وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن كَفَرَ
فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ حَمِيدٌ﴾

لقمان: ١٢

- ناوی کتێب : وتەو پەندەکانی لوقمانی حەکیم
- کۆکردنەوەی: جەزا بارامی
- تایپ: ڕەوا جەمیل – یعقوب أحمد
- دیزایین: سەنتەری یاد
- بەرگ: ڕەوا جەمیل
- نۆبەی چاپ: چاپی سێیەم
- ساڵی چاپ: ٢٠١٠
- تیراژ: (٣٠٠٠) دانە

- مافی لە چاپدانەوەی پارێزراوە

پێشەکی

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان

بەرێزان : راجیایی هەیە لەنیوان زانایاندا کە ئایا لوقمانی حەکیم پێغەمبەر بووە یان نا بەلاَم بۆچوونی بەهێز تر ئەوەیە کەپێغەمبەر نەبووە لوقمانی حەکیم لە سەردەمی پێغەمبەر داود دا ژیاوە پیاوێکی رەش پێستی حەبەشی کۆیلەو دارتاش بووە خوای گەورەش سورەتێکی بەناوی ئەوەوە ناوناوە و هەندێك لە ئامۆژگاریەکانیشی لەو سورەتەدا هاتووە ئەم کتێبەی بەردەستیشتان وتەکانی ئەو پیاوەیە کەبە راستی پەندەکانی چونکە گشتگیرن بۆ هەمووانە لە پێش هەموانیشدا دەبێت دایکان و باوکان سود لەم ووتانە وەربگرن لەپەروەدەکردن و پێگەیاندنی رۆڵەکانیاندا

حوزەیرانی ٢٠٠٩

وته و پەندەكانی لوقمانی حەكیم

١- كورە شیرینەكەم: نەكەی كەسێك یان شتێك بكەی بەهاوبەشو هاوتای خوا، چونكە بەڕاستی هاوتاو هاوبەش پەیداكردن بۆخوا ستەمێكی گەورەیە كە مرۆڤ لەخۆی دەكات.

٢-ئەی كوڕی ئازیزم: بەڕاستی ئەگەر گوناهێك بەئەندازەی تۆوی خەردەلەیەك هەبێت و لەناو بەردێكدا لەناو ئاسمانەكان یان لەزەویدا حەشار درابێت خوا دەیهێنێتەوە ڕێت، بەڕاستی خوا هیچ شتێكی لاشاراوە نییەو زۆریش ئاگادارە.

٣- كوڕی شیرینم: نوێژەكانت بە چاكی ئەنجام بدە، فەرمان بكە بەچاكەو ڕێگری بكە لەخراپەو ئارام بگرە لەبەرامبەر ئەو ناخۆشیانەی توشت دەبن، بەڕاستی ئەوانەی كە باسكران شتانێكن كە دەبێت هەر ئەنجام بدرێن.

٤- كوڕی شیرینم: ڕووت وەرمەگێڕە لەخەڵك و بەنازو فیزەوە مەڕۆ بەسەر زەویدا، بەڕاستی خوا ئەوكەسانەی خۆشناوێت كەبە نازو فیزەوە بەسەر زەویدا دەڕۆن.

٥- كوڕی شیرینم: لەكاتی ڕۆشتندا مامناوەندی بڕۆو بەدەنگی نزم قسە بكە، چونكە بەڕاستی ناخۆشترین دەنگ و بێزارترین دەنگ دەنگی گوێدرێژە.

٦- كوڕی خۆم: ئامۆژگاریت دەكەم بەدوو شت كە دەستیان پێوە بگریت سەلامەت دەبیت ١(پارە تا پێی بژیت) ٢(ئایین بۆ سەرفرازی ڕۆژی دوایت).

٧- ئەی كوڕی شیرینم: بەهۆی كەسابەتی حەڵاڵەوە خۆت لە هەژاری بپارێزە چونكە هەركەسێك هەژار بوبێت سێ شتی تووش بووە ١(كورتی لە ئاینەكەیدا)٢(لاوازی لە عەقڵیدا)٣(نەمانی پیاوەتی) لەو سیانەش گەورەتر خەڵك بەسووك تەماشای دەكەن.

٨- كوڕی خۆم: دانایی و حیكمەت هەژار دەكات بەپاشا، نەكەی قیناع بپۆشی بەشەو ترسناكەو بەڕۆژ بێزراوە.

٩- ئەی کوڕی شیرینم: لە کارەکانتدا ڕاوێژ بەخاوەن ئەزموونو دنیا دیدەکان بکە تا بیروبۆچوونی خۆیانت بەخۆڕایی بدەنێ کە خۆیان بەهەوڵ و ماندووبوون دەستیان کەوتووە.

١٠- ئەی کوڕی خۆم: ئەگەر گەدەت پڕکرد بیرکردنەوەت نامێنێتو دانایت کەڕدەبێتو ئەندامانی لاشەت هەمووی لە کاردەکەون .

١١- ئەی کوڕی شیرینم: زۆر یادی خوا بکە، چونکە کەسێك یادی خوا بکات خوای گەورەش یادی ئەو کەسە دەکات.

١٢- ئەی کوڕی خۆم: باگوناهەکانت هەمیشە لەبەرچاوت بن، چاکەکانیشت پشت گوێ بخە، لە گوناهەکانت پەشیمان بەو چاکەکانت بەزۆر مەزانە.

١٣- ئەی کوڕی شیرینم: هەرکاتێ گوناهبارێکت بینی قسەی پێ مەڵێ، لەو کاتەدا گوناهەکانی خۆت بێنەوە یاد چونکە تۆ تەنها پرسیاری کردەوەکانی خۆت لێ دەکرێت.

١٤- ئەی کوڕی خۆم: گوێڕایەڵی خوابکە، چونکە هەر کەسێك گوێڕایەڵی خوا بکات هەرچی ئاوات و مەبەستی هەیە بۆی جێ بەجێ دەکاتو لە خراپەی خەڵکیش دەپارێزێت.

١٥- ئەی کوڕی خۆم: گوێ بەدنیا مەدەو دڵت پێی خۆش نەبێت چونکە تۆ بۆئەوە دروست نەکراویت، خوای گەورە هەر شتێکی لەدنیادا دروستکردبێت زۆر ئاسانتر بووە لەلای لە دروستکردنی خودی دنیا، لەبەرئەوەی هیچ خۆشیەکی نەکردووە بەپاداشت بۆ چاکەکارانوهیچ ناخۆشییەکیشی نەکردووە **بەسزا**بۆ خراپەکاران.

١٦- ئەی کوڕی خۆم: ئارام بگرەو خاوەن باوەڕ بەو جیهادی نەفست بکە، بزانە کە ئارامگرتن بلندیو گەورەییو بەزەییو دنیا نەویستیو هەستکردن بەچاودێری خوای تیایە، هەرکاتێ لەبەرامبەر حەرامدا ئارامگر بوویتو دنیات بەکەم گرتو

نارەحەتییەکانیت لەلا هیچ نەبوو ئەوکاتە هیچ شتێك لەمردن بەلاتەوە خۆشتر نابێتو چاوەڕێی مردن دەکەیت.

١٧- کوڕی خۆم: لەیادی خوا بێ ئاگا مەبەو لە خوابترسەو باکەسیش پێت نەزانێت خەڵکی لەخۆت بایت نەکەن، بەقسەی نەزان نەخەڵەتێی، چونکە بەڕاستی تۆ مرواری لەدەستایەو وادەزانی پشقلە.

١٨- کوڕی شیرینم: نەرمو نیان بە، هەمیشە هاوڕێی چاك بە، زۆر بیربکەرەوەوکەم قسە بکە مەگەر لە وتنی ڕاستیدا زۆر بگرىو کەم پێبکەنە، گاڵتەو سوعبەت زۆر مەکەو قیژە قیژ مەکەو دەمەقاڵێ زۆر مەکە، هەر کاتێك بێدەنگ بوویت با بێدەنگییەکەت بیرکردنەوە بێت هەر کاتێکیش قسەتکرد بەدانایی قسە بکە.

١٩- کوڕی شیرینم: ماڵەکەت بەفیڕۆ مەدە ماڵی خەڵکیش بەچاك مەزانە، ماڵی خۆت ئەو ماڵەیە کەلەپێش خۆتدا بەڕێی دەکەیتو ماڵی خەڵکیش ئەو ماڵەیە کەلە دوای مردن بەجێی دەهێڵیت.

٢٠- ئەی کوڕی شیرینم: هەموو هەوڵێکت لە چاکەدا بابەزۆر لەخۆکردن بێتو هەرگیز نەڵێی بەسە، ئەوەندەش گرنگی بەدنیا مەدە کە ئاگات لەخۆ ئامادەکردن بۆ ڕۆژی دوایی نەمێنێت.

٢١- ئەی کوڕی خۆم: هەرکاتێك خوای گەورە نیعمەتێکی پێ بەخشیت با شوێنەواری نیعمەتەکەی بەسوپاس گوزاریت بۆیوخۆبەکەم زانینت بەرامبەریو چاکەکردن لەگەڵ خەڵکیدا ببینێت بەسەرتەوە هەموو شتێك بەڵای خۆی هەیە، بەڵای کردەوەی چاکەش لە خۆڕازی بوونە.

٢٢- ئەی کوڕی خۆم: ئەنجامدانی نوێژە فەرزەکان لە هەموو کارێك چاکترە.

٢٣- ئەی کوڕی خۆم: لەگەڵ کۆمەڵێکدا دابنیشە کە یادی خوابکەن، چونکە ئەگەر زانابیت ئەوا زانستەکەت سوودت پێ دەگەیەنێ، خۆ ئەگەر نەزانیش بیت فێری شتت

ددکەن، ئەگەر بەزەیی خوا یان ڕۆزی خوا دابارێ بەسەریاندا ئەوا تۆش بەشدار دەبیت تیایدا.

٢٤- ئەی کوڕی شیرینم: لەگەڵ کۆمەڵێکدا دامەنیشە کە یادی خوا ناکەن، چونکە ئەگەر نەزان بیت ئەوا زیاتر نەزانت دەکەن، خۆ ئەگەر زاناش بیت ئەوا زانستەکەت سوودت پێ ناگەیەنێ، ئەگەر نەفرەتی خوا یان تووڕەیی خوا دابارێ بەسەریاندا ئەوا تۆش بەشدار دەبیت تیایدا.

٢٥- کوڕی خۆم: سوپاسی کەسێك بکە کە چاکەت لەگەڵدا دەکات‌و چاکەش لەگەڵ کەسێك بکە کە چاکەت لەگەڵ دەکات، چونکە نیعمەت بەهۆی سپڵەییەوە لەناودەچێت‌و بەهۆی سوپاسکردنیشەوە دەمێنێتەوە.

٢٦- ئەی کوڕی شیرینم: بەڕاستی دنیا دەریایەکی قووڵەو خەڵکانێکی زۆر تیایدا خنکان، با کەشتیەکەشت تیایدا تەقوای خواوکردەوەی چاکەو ئەو توێشووەت بێت کە هەڵی دەگریت، هەوڵبدە باتیایدا قازانج بکەیت، ڕۆژەکانی شەپۆلی دەریاکەن‌و کتێبەکەی خواش ڕێنیشاندەرەو گێڕانەوەی نەفس لە ئارەزوو حەبلەکانێتی‌و مردنیش کەنارەکەیەتی‌و قیامەتیش سەختەو تۆ دەچیت بۆ ئەوێ‌و فەرمانڕەواش لەوێ هەر خوایە.

٢٧- ئەی کوڕی شیرینم: تەوبەکردن دوامەخە چونکە لەپڕ مردن یەخەت پێ دەگرێت.

٢٨-ئەی کوڕی شیرینم:ئەگەر ویستت هاوڕێیەتی کەسێك بکەیت سەرەتا تووڕەی بکە ئەگەر لەکاتی تووڕەییەکەیدا ئارامی گرت ئەوا باشە ئەگەر نا ئەوا هاوڕێیەتی مەکە.

٢٩- ئەی کوڕی خۆم: لەو ڕۆژەوە کە تۆ هاتویتە دنیاوە تۆ پشتی تێ دەکەیت‌و لەقیامەت نزیك دەبیتەوەو بەرەو لای دەڕۆیت.

٣٠- ئەی کوڕی خۆم: خۆت لەقەرزکردن بپارێزە چونکە دەبێتە هۆی زەلیلی ڕۆژو خەفەتی شەو.

٣١- ئەی کوڕی خۆم: هەمیشە بڵێ خوایە لێم خۆشبە چونکە هەندێ کات هەیە پارانەوە تیایدا گیرادەبێت.

٣٢-ئەی کوڕی شیرینم: لەوکەڵەشێرە زیرەکتربە لە کاتێکدا ئەو لەگەڵ بەرەبەیاندا دەخوێنێ و تۆش لە ناو جێگەکەتدا خەوتویت.

٣٣ -ئەی کوری شیرینم: هەرکەسێك لەتوانای خۆی زیاتر هەڵبگرێت پەکی دەکەوێت، هەر کەسێك بەخۆی بنازێت تیا دەچێت، هەرکەسێك فیز بەسەر خەڵکیدا لێ بدات خوا زەلیلی دەکات، هەر کەسێك بۆ کارەکانی ڕاوێژ نەکات پەشیمان دەبێتەوە، هەر کەسێك هاوەڵێتی زانایان بکات زانیاری فێر دەبێت هەر کەسێك کەم قسە بکات بێوەی دەبێت.

٣٤-کوڕی خۆم:لەناو نوێژدا، ئاگات لە دڵت بێ لەناو خەڵکیدا ئاگات لە زمانت بێ لەکاتی نانخواردندا ئاگات لەسکت بێ لەکاتی میوانیدا ئاگات لەچاوت بێ، دوو شتت هەمیشە لەیاد بێت خوای گەورەو مردن دوو شتیش هەمیشە لەیادبکە چاکەی خۆت بەرامبەر خەڵکیو خراپەی خەڵکی بەرامبەر خۆت.

٣٥- کوڕی خۆم: بەبێ هۆ قسە مەکە بەئەدەبەوە بەرێدا برۆ، پرسیار لەشتێك مەکە کە پەیوەندی بەتۆوە نەبێت ماڵو سامانت بەفیرۆ نەدەیتو ماڵی خەڵکی پێ چاك بکەیت، ماڵو سامانی ڕاستەقینە ئەوەیە کە پێشی خۆتی بدەیت بۆ قیامەت.

٣٦- ئەی کوڕی خۆم: لەسەر ئەژنۆ بچۆ بۆلای زانایانو بەدڵ گوێیان لێبگرە بەڕاستی دڵ بەزانست ئەبوژێتەوە هەروەك چۆن زەوی وشك بەبارانی پەڵە زیندوو ئەبێتەوە.

٣٧– ئەی کوڕی خۆم: کاتێ لەش ساغ بوویت دڵخۆش مەبەو ناخۆشیو دڵتەنگی خۆت بشارەوە ئەمە ئەوپەڕی خشڵۆ چاکەیە، ئارامگربە لەسەریان بۆت دەبێت بەتیشوو لە دوارۆژدا.

٣٨– کوڕەکەم: بەکەم ڕازی بە، بەبەشی خۆت دڵگران مەبەو چاوت لەدەستی خەڵکی نەبێت، چونکە ئازارت دەداتو هیچیت دەست ناکەوێت، با گوناهەکانت لەبەرچاوبن تا مردن،بەڵام باچاکەکانت لەبەر چاو نەبێت چونکە کەسێك لای خۆی تۆماری کردووە کەهەرگیز لەیادی ناچێت.

٣٩– کوڕی شیرینم: ئەگەر ئارەزوو زاڵ بوو بەسەر هەرکەسێکدا ئەوا دڵی تاریك دەکات، ئەگەر دڵی تاریك بوو ئەوا سنگو دەروونی گرژ دەبێت.

٤٠– کوڕی خۆم: هەرکەس کەم قسەبکات بێوەی دەبێت، هەرکەس وتەی چاك بێت بێوەی دەبێت، هەرکەس قسەی پڕوپووچ بکات تاوانبار دەبێت، هەرکەس خاوەنی زمانی خۆی نەبێت پەشیمان دەبێت.

٤١– ئەی کوڕی خۆم: فەرمان مەکە بەچاکەو خوت لەیاد بکەی، ئەگەر وا بکەیت تۆ وەك ئەو کەسە وایت کە چرایەکی پێبێت ڕوناکی بۆ خەڵك بێتو خۆی بسوتێنێت.

٤٣– کوڕی خۆم: من ئاسنو پۆڵام زۆر هەڵگرتووە بەلامەوە زۆر قورس بووە، بەڵام هیچی بەلامەوە لەهاوسێی خراپ قورستر نەبووە، ناخۆشی زۆریشم بینیوە بەڵام هیچی لەهەژاری ناخۆشتر نەبووە.

٤٤– کوڕەکەم، بینایی چاوم: نەکەی درۆبکەی زمانت لە درۆکردن بپارێزە، چونکە ئەوەی درۆبکات شەرمو ئابڕوی ئەتەکێتو سەنگی نامێنێتو لای خەڵکی متمانە لەدەست ئەدات.

٤٥- ڕۆڵەکەم: ئەوەی بەدڕەوشت‌و خراپەکار بێت تەنگ‌و چەڵەمەو خەفەتی زۆر دەبێت‌و هەمیشە دڵی غەمبار دەبێت.
٤٦- ڕۆڵە گیان: هەڵگرتنی بەرد ئاسانترە لە تێگەیاندنی پیاوی نەفام‌و تێنەگەیشتوو.
٤٧- ڕۆڵەکەم، جگەر گۆشەکەم: ئەوەندە لەخوا بترسە کەلەبەزەیی خۆی نائومێدو بێ نیازت نەکات، ئەوەندەش لەخوای گەورە دڵنیابە کە جورئەتی گوناهکردنت پێ نەدات.
٤٨- کوڕی خۆم: سێ کەس هەن لە سێ بواردا نەبێ تاقی ناکرێنەوە، پیاوی ئارامگر لەکاتی تووڕەیدا دەردەکەوێ، پیاوی ئازا لەکاتی شەڕدا دەردەکەوێ، هاوڕێ لەکاتی پێویستی‌و تەنگانەدا دەردەکەوێ.
٤٩- ڕۆڵە، ڕۆشنایی دیدەکانم، هێزی ئەژنۆو بڕبڕەی پشتەکەم: تاڵی‌و سوێری زۆرم چەشتووە، بەڵام بەخوا لەهەژاری تاڵترم نەچەشتووە، کۆڵی ئاسن‌و قورقوشم زۆر کێشاوەو بارکردووە بەڵام لەقەرزاری قورسترم نەبینیوە.
٥٠- ئەی کوڕی خۆم: ئامادەی مردوو ناشتن بە بەڵام ئامادەی شایی‌و ئاهەنگ مەبە چونکە مردوو قیامەتت بیردەخاتەوە بەڵام شایی خۆشی دنیات ئەخاتە دڵ.
٥١- کوڕی خۆم: نان مەخۆ بەسەر تێریدا ئەگەر ئەو نانە بدەی بەسەگ باشترە لەوەی کەخۆت بیخۆیت‌و برسیت نەبێت.
٥٢- ئەی کوڕی خۆم: مەبە بەشیرینیەك کە خێرا قوت بدرێیت‌و مەبە بەتاڵییەك کە تف بکرێیتەوە.
٥٣- کوڕی خۆم: هێندە دڵ بەدنیا مەدە بەجۆرێك قیامەتت بدۆڕێنی‌و شەرمەزاری لای خوا بیت، ئەوەندەش دەست لەدنیا بەرمەدە کە ببیتە مشەخۆر بەسەر خەڵکییەوە.
٥٤- کوڕی خۆم: ئەوەی سەرزەنشتی خۆی بکات براوەیە، ئەوەی سەرنجی ئەنجامی کارەکانی بدات سەرکەوتووە، ئەوەی شوێنکەوتەی ئارەزووەکانی بێت گومڕایە،

ئەوەی ئارامبگرێت سەربەرزە، ئەوەی لەخوا بترسێت بەبەزەیی دەبێت، ئەوەی تێگەیشتوو بێت زانایە، ئەوەی بینایی ڕۆشن بێت تێگەیشتووە.

٥٥- ئەی کوڕی شیرینم: کاتێ چوویتە ناو کۆڕو کۆمەڵێکەوە تیری سەلامیان نیبگرە(سەلامیان لێ بکە) پاشان لەسوچێکەوە دابنیشە، قسە نەکەیت تا ئەوان دەست دەکەن بەقسەکردن، ئەگەر قسەکانیان باش بوو ئەوا تۆش بەشداربە لەگەڵیان بەڵام ئەگەر قسەکانیان خراپ بوو ئەوا هەستەو ئەو جۆرە کۆڕو کۆمەڵە بەجێبهێڵە.

٥٦- کوڕی خۆم: دڵخۆش مەبە بەکردەوەکانت ئەگەر چی زۆریش بێت، چونکە تۆ نازانی ئایا خوای گەورە لێی وەرگرتووی یان نا.

٥٧- ڕۆڵە گیان: لەماوەی تەمەنی ڕابردوومدا ئەوە فێر بوومو دڵنیابووم کە خوای گەورە هەر بەڵاو تاقیکردنەوەیەك کە بەرەورووی بەندەیەکی دەکاتەوە ئەوا خێرێکی تیایە یان بەڵایەکی گەورەتری پێ لادەبات کوڕەکەی وتی: باوکە گیان ڕێزێکی زۆرم بۆ تەمەنو ئەزمونو پەندەکانت هەیە، بەڵام من هەرچی ئەکەم تێناگەم چۆن ئەگەر تەشی نارەحەتییەك بێم خێری تیایە، یان ئاخۆ ئەبێت چی بەڵایەك لەوە ناخۆشتر بێت تا دڵمان بەوە خۆشبکەیت کە خوای گەورە دووری خستۆتەوە لێمان؟!

لوقمان ووتی: ڕۆڵە نازانم چۆن تێت بگەیەنم بەڵام بەهەر حاڵ باشترین چارەسەر ئەوەیە، لەفڵان شار هەرچەندە دوریشە یەکێك لە پێغەمبەرانی خوا لەوێ بانگەواز بۆ ئاینی خوا دەکات، واباشە بچین بۆلای ئەو پێغەمبەرە تا بۆمان ڕونبکاتەوەو تێمان بگەیەنێت، کوڕەکەی ووتی: جا باوکە گیان تۆ لەگەڵم دێیت بۆئەو شارە دوورە؟!

لوقمان ووتی: بەڵێ، چۆن حەز ئەکەی باوابێت جگەر گۆشەکەم.

لوقمانو کوڕەکەی خۆیان کۆکردەوەو ئامادەی سەفەر بوونو توێشووی پێویستیان ئامادەکرد لەنانو ئاوو هەریەکێکیان ئەسپێکی باشی زین کردوو کەوتنە ڕێ، بەڵام پاش سەفەرێکی چەند شەوو ڕۆژی کەبەتەواوەتی ماندوو بوون بەهۆی بڕینی ئەو ڕێیە

دورو سەختەوە کەچی هەر نەگەیشتنە جێو لەوەش ناخۆشتر بۆیان ئەوەبوو کە ئاوەکەیان تەواو بوبوو نانەکەشیان زۆر کەم بوبووەوە، گەرمای زۆر ماندووی کردبوونو تینویەتی زۆری بۆ هێنابوون، ئەسپەکانیان هاتن بەچۆکداو نەیانتوانی چیتر هەڵیان بگرن، بۆیە ناچاربوون ئەسپەکانیان لەو دەشتە بەجێبهێڵن، ماوەیەکی زۆریش بەپێ ڕێیان کرد بەڵام حاڵیان زۆر شڵۆقو ناڵەبار بوو لە دورەوە دوکەڵو گەردەلولێکیان بەدی کرد، لوقمان بەکوڕەکەی ووت: ڕۆڵە ئەو دوکەڵە نیشانەی ئاوەدانییە پشتیوان بەخوا بەم نزیکانە پێی ئەگەین ئەوە شارەکەیە کە باسم کرد، بەم شێوەیە کەمێك هیوایان هاتەوە بەرو گوڕیان تێ هاتەوەو کەوتنە ڕێ بەرەو شارەکە بەڵام ئێسقانێکی زۆر تیژ کەلە زەوییەکەدا بەلاری کەوتبوو چەقی بە پێی کوڕەکەی لوقمانداو لەسەری پێیەوە دەرچوو ئەوەندەئازاری هەبوو لەهۆش خۆی چوو لەم کاتەدا لوقمان وەك باوکێکی دڵسۆزو بەسۆز زۆر نارەحەت بوو.. بەددانەکانی ئێسقانەکەی لە پێی کوڕەکەی دەرهێناو پاشان پارچەیەك قوماشی لە مێزەرەکەی سەری کردەوەو قاچی کوڕەکەی پێ پێچاو سەری کوڕەکەی خستە سەر ڕانیو دەستی کرد بەگریان، لەم کاتەدا چەند دڵۆپە فرمێسکێکی گەرم کەوتە سەر ڕوومەتی کوڕەکەی، بۆیە کوڕەکەی بەناگا هاتەوەو چاوی هەڵبڕیو بینی وا باوکی زۆر بێتاقەتەو ئەگری، وتی: ئای باوکە ئەوە تۆیت وا بێتاقەت بوویتو ئەگری؟! مەگەر تۆ نەتوت هەر بەڵاو نارەحەتییەکە بێت بەسەر مرۆڤدا ئەوا خێری تیایە یان لەوانەیە خوای گەورە بەڵایەکی تری لێ لابدات؟! ئەی ئیتر تۆ بۆچی ئەگریتو بێتاقەتی؟!

باوکی ووتی: ڕۆڵە گیان بۆتۆ ئەگریمو خەفەت بۆتۆ ئەخۆم کە قاچت تووشی ئەم ئازارە بووە ئێستاش سورم لەسەر ئەم قەناعەتەی خۆم کە ئەم بەڵاو تاقیکردنەوەیە خێری تێدایە لەوانەیە لەبەڵایەکی گەورەتر ڕزگارمان بوبێت ئەوا شارەکە نزیکەو وردە وردە ئەڕۆین خوا گەورەیە، ڕۆڵە گیان بابکەوینە ڕێ..

لەم کاتەدا لوقمان تەماشای کرد هیچ نیشانەیەکی ئاوەدانیو دوکەڵی بەدی نەکرد سەری سوڕماو بەکوڕەکەی وت:

ڕوڵە بەخوا سەیرە، خۆ هیچ شتێك بەدی ناکەم، ئەوەچییە؟!

لەم کاتەدا کە لوقمان کوڕەکەی ئەبلەق ببونو نەیان دەزانی چی بەدی بکەن، لە دورەوە ئەسپ سوارێکیان بینی کە زۆر بەخێرایی غاری دەکردو دەڕۆیشتو جلێکی سەرتاپا سپی لەبەردابوو لەدورەوە بانگی کرد تۆ لوقمانی؟

لوقمان بەسەر سوڕمانێکەوە وتی: بەڵێ من لوقمانم ئەسپ سوارەکە ووتی: کوڕەکەت چۆنە؟ ئەوە باسی چی دەکات؟!

لوقمان ووتی: تۆ کێیت؟ من تۆ ناناسمو ناتبینم!

ئەسپ سوارەکە ووتی: من(جبریل)م من تەنها پێغەمبەرێکی گەورە یان فریشتەیەکی نزیك لەخواوە نەبێت نامبینێت ئەگەر وا نەبوایە دەتبینیم.

لوقمان وتی: دەزانی کوڕەکەم باسی چی کردووە

(جبریل) وتی: نازانم کوڕەکەت باسی چی کردووە بەڵام من زۆر لەخوا پاڕامەوە کە بنانپارێزێتو نەگەنە ناو ئەم شارە، چونکە خوای گەورە منی نارد ژێراو ژورو وێرانم کرد چونکە سەرپێچی پێغەمبەرەکەیانکرد.

لوقمان وتی: باشە چۆن ڕزگارمان بوو؟

جبریلوتی: پاڕامەوەو داوام لەخوای گەورە کرد کە توشی شتێکتان بکاتو بەهۆی ئەوەوە دوابکەونو نەچنە ناو شارەکە، ئەگەر نا ئێوەش وەکو خەڵکی ئەو شارەو دەوروبەری لەناودەچوون، وادیارە بریندداربوونی قاچی کوڕەکەت دوای خستنو ڕزگارتان بوو، تۆش بەنیەتی شیفا دەست بێنە بەقاچی کوڕەکەتداو ناوی خوا بەسەر خواردنو خواردنەوەکاندا بخوێنە خواش بەرەکەتی تێ دەخاتو بگەڕێنەوە بۆ شارەکەی خۆتان(جبریل) ئەمەی وتو لەبەرچاو ونبوو کوڕەکەی (لوقمان) وتی:

بەخوا باوکە سەیرە!! باش بوو تێکەڵ بەخەڵکی ئەو شارە نەبووین ئەگینا ئێمەش لەناوئەچووین.

لوقمان وتی: ئەها کوڕی خۆم.. بەچاوی خۆت بینیت و بەگوێی خۆت بیستت کە خوا چۆن بەزەیی پیاماندا هاتەوە، دەزانی ئەگەر مرۆڤ لەکاتی خۆشیدا خوای لە یادبێت ئەوا لەکاتی ناخۆشیدا خوای گەورە یادی دەکات و بەهانایەوە دەچێت، خوای گەورە جڵەو شل دەکات بۆ ستەم کاران بەڵام لە یادیان ناکات کەکاتی خۆی هات لەناویان دەبات.

کوڕم ئەوەش بزانە.. ئێمە موسوڵمانین و بەندەی خواین.. دەبێت ڕازی بین بەهەموو ئەو قەزاو قەدەرانەی کە خوای گەورە دەیهێنێتەڕێمان ئەوە هەمووی خێرەو پاداشتی لەسەر وەردەگرین..

کوڕەکەی وتی: باوکە گیان ئێستا ڕاستی قسەکانتم بۆ دەرکەوت و تێگەیشتم پشت بەخوا لەقسەکانی تۆ دەرناچم.

٥٨- ڕۆڵەکەم: دەزانی خراپترین کەس کێیە؟

ئەو کەسەیە کە بەلایەوە گرنگ نیە خەڵك ناوزڕاوبیّ و بەخراپی بزانن، ئاسایە بەلایەوە لەبەرچاوی خەڵکی کاری خراپ ئەنجام بدات.

٥٩- کوڕەکەم: کاری چاکە بکەو وریای خراپە بە بەچاکە خراپە ئەکوژێتەوە، ئەگەر ئەو قسەیە ڕاستە ئاگر لای ئاگر بکەرەوە بزانە ئایا دەیکوژێنێتەوە؟!

بەڵام خراپە بەچاکە دەکوژێتەوە هەروەك چۆن ئاگر بەئاو دەکوژێتەوە.

٦٠- کوڕەکەم: بەکەم ڕازی بە، قەناعەتت بەبەشی خۆت بێت و چاوت لە ماڵی خەڵکی نەبێت چونکە ئازارت ئەدات.

٦١- کوڕەکەم: زمان کلیلی چاکەو خراپەیە،دە تۆش زمانت مۆرێکی لێ بدە هەروەك چۆن مۆر لە زێڕو زیو دەدەیت، تەنها بۆ چاکە زمانت بەکاربێنە.

٦٢- کوڕی خۆم: سەربەرزی بۆ ئەوەی دنیا سەر لێ نەشێواندو لەخۆی بایی نەبوو ڕۆژی قیامەت پەشیمان بێتەوە.

٦٣- ئەی کوڕی خۆم: یەکەم شت کەبەکەڵکت بێتو ڕزگارت بکات دوای باوەڕ بەخوا هاوڕێی چاکە، بەڕاستی هاوڕێی چاك وەك دارخورما وایە، یان لە سێبەرەکەی دائەنیشیێ، یان لەبەرە شیرینییەکەی ئەخۆی یان سوود لەلقەکانی وەرەگریت.

٦٤- کوڕی خۆم: گوێڕایەڵی خوا وەك بازرگانی وەربگرە قازانجێکی زۆر دەکەیت بەبێ کەڵوپەل لەخوا بترسە، با خەڵکی وا تەماشات نەکەن کە تۆ لەخوا ئەترسی تا ڕێزت لێ بگرنو دڵیشت بێئاگابێت.

٦٥- کوڕی خۆم: ئومێدت ئەوەندە بەخوا هەبێت کەلە سزای ئەمین نەبی، ئەوەندەش لێی بترسە کەلە بەزەیی‌و ڕەحمەتی نائومێد نەبی، وتی: باوکەگیان چۆن ئەتوانم ئەوە بکەم لە حاڵێکدا کە من دڵێکم هەیە؟

وتی: کوڕی خۆم بەڕاستی مرۆڤی باوەڕدار خاوەنی دوودڵە، دڵێك کە ئومێدی بەخوایە دڵێکیش کە ترسی لەخوایە.

٦٦- کوڕی شیرینم: بەڕاستی نمونەی ئەوانەی کە یادی خوا ئەکەنو ئەوانەی کەیادی ناکەن وەك ڕوناکی‌و تاریکی وایە.

٦٧- کوڕم: ئاوات بەکەسێك مەخوازە کە خوێنی باوەڕداران ئەڕێژێت، ئەو کەسە لای خوا بکوژێکی بۆ هەیە کە نامرێت.

٦٨- کوڕی خۆم: بۆ ئەوە زانست فێر نەبی کە خۆتی پیا ڕادەی بەسەر زانایانداو دەمەقاڵێی پێ بکەی لەگەڵ نەفامانداو خۆتی پێ دەربخەی لەناو کۆڕوکۆبونەوەکاندا، وازیش لە فێربوونی زانست مەهێنەلەبەر زوهت تیایداو حەزکردنت لەنەفامی.

٦٩- کوڕی خۆم: لەبەر سێ شت فێری زانست مەبەو لەبەر سێ شتیش وازی لێ مەهێنە، فێری مەبە بۆ ئەوەی دەمەقاڵەی پێ بکەی یان شانازی پێ بکەی یان خۆتی پێ

دەربخەی وازیشی لێ مەهێنە لەبەر زوهدت بۆی یان شەرم کردنت لەخەڵکی یان ڕازی بونت بەنەفامی.

٧٠- کوڕی شیرینم: دەمە دەمێ لەگەڵ زانایاندا مەکە چونکە لەسەریان قورسەو متمانەت لایان نامێنێت دەمەدەمیش لەگەڵ نەزانانداا مەکە، چونکە کاری ناشیاوت بەرامبەر دەکەنو جوێنت پێ دەدەن بەڵکو ئارامبگرە بەرامبەر ئەوانەی کەلە زانستدا لەسەروو خۆتەوەنو ئەوانەشی کە لەخوار خۆتەوەن، چونکە کەسێك دەگات بەئاستی زانایان کە ئارامبگرێ بەامبەریانو هەمیشە لەگەڵیان بێو بەنەرمونیانی زانستەکەیان لێ وەربگرێت.

٧١- کوڕەکەم: هەوڵی فێربوونی زانست مەدە لەسەر یەك تا کاردەکەی بەوەی کە فێری بویتە.

٧٢- کوڕی خۆم: هەوڵ بدە بەمنداڵی فێری زانست بە، چونکە فێربوونی زانست بەگەورەیی قورسە.

٧٣- کوڕی خۆم: با قسەت خۆش بێتوباڕووت خۆش بێت، ئەو کاتە زۆر خۆشەویستتر دەبیت لای خەڵکی لەو کەسەی کە دەبەخشێت.

٧٤- کوڕی خۆم: پاکترین خواردن بخۆو لەسەر خۆشترین جێگاش بخەوە.

٧٥- کوڕی شیرینم: عەقڵی هیچ مرۆڤێك تەواو کامڵ نابێت تا دەشتی تیا نەبێت.

١-خۆ بەگەورەزانین لێی ئەمین بێت.

٢- ئومێدی زیرەکی لێ بکرێت.

٣- لە دنیادا هەوڵی بژێوی بداتو ئەوەی زیادبوو بیبەخشێت.

٤- خۆ بەکەم زانین لای خۆشەویستتر بێت لە ڕێزوگەورەیی.

٥- حەزی لەزەلیلی بێت زیاتر وەك لە عیزەت،

٦- بە درێژایی تەمەنی لە شارەزابوون لە ئاینی خوا بێزار نەبێت.

٧ - لەلای خۆیەوە لەداواکردنی پێویستی بێزار نەبێت.

٨- چاکەی کەمی خەڵکی بەزۆر بزانێت.

٩- چاکەی زۆری خۆشی بەکەم بزانێت.

١٠- کەلە هەموویان گەورەترو گرنگتر ئەوەیە کە وابزانێت هەموو خەڵکی سەر زەوی لەو چاکترن‌و خۆشی لە هەموویان خراپترە ئەگەر چاکەی لەکەسێك بینی پێی دڵخۆش بێ‌و ئاواتی بێت پێی بگات، ئەگەر خراپەی لەکەسێکیش بینی بلێ: ئایا ئەم کارە خۆت‌و کەسوکارت سەرفرازو ڕزگار دەکات ئەمەش کاتێ دەبێ کە عەقڵ تەواو و کامڵ بوبێت.

٧٦- کوڕی شیرینم: یەکەم شت کە پێویستە لەسەرت ئاگات لێی بێت نەفستە، بەڕاستی هەموو نەفسێك ئارەزووی هەیە، ئەگەر گوێت بەئارەزووەکانت نەدا ئەوا سنور دەبەزێنێت، بەڕاستی شەهوەت‌و ئارەزوو لە دڵدا شاراوەیە وەك شاراوەیی ئاگر لە بەرددا، ئەگەر دابگیرسێت دەردەکەوێ‌و ئەگەر داشنەگیرسێت هەرشاراوەیە.

٧٧- کوڕی شیرینم: کاتێ سەفەر دەکەی وریابە لەسەرولاخەکەت خەوت لێ نەکەوێت چونکە زۆر خەوتن بەسەر ولاخەوە دەبێتە هۆی بەربونەوەت لەسەری ئەگەر لە شوێنێك لاتدا لەوەڕی باشبوو لێی گەڕێ با تێربلەوەڕێت، ولاخەکەت لە پێش خۆتدا تێرو پاراو بکە،ئەگەر سەفەرەکەت دورو درێژ بوو لەشەودا بکەوەڕێ چونکە لەشەودا ڕێگە کورت دەبێتەوە،ئەگەر لە ڕێگە لاتدا بۆ پشوو لە قەراغ ڕێگە لامەدە چونکە شوێنی مارو دڕندەیە،لە شوێنێك لابدە کە خۆش بێ و گڵەکەی نەرم بێ و لەوەڕی زۆر بێ،کاتێ لە سواری ولاخەکەت دائەبەزی بۆ پشوودان پێش ئەوەی دابنیشیت دوو ڕکات نوێژ بکەو ئینجا بلێ:خوایە لە شوێنێکی پیرۆز دامبەزێنە ،ئەگەر ویستت خۆت خاڵی بکەیتەوە لە دوری ڕێگە دابنیشەو خۆشت داپۆشە کاتێ

ئەو شوێنەش بەجێ دێڵی دوو ڕکات نوێژ بکەو سەلام لەو خاکەو دەوروبەری ئەو شوێنەش بکە،چونکە هەموو خاك و زەوییەك فریشتەی لێیە.
کاتێ ویستت بە لای دەشتێك یان دۆڵێك یان چیایەکدا تێپەڕی زۆر یادی خوا بکە،چونکە دەشت و چیاکان هەندێکیان بانگی هەندێکیان دەکەن و دەڵێن :ئایا ئەمڕۆ کەسێك بە لاتاندا تێپەڕیوە یادی خوای کردبێت؟
ئەگەر توانیت نان نەخۆیت تاخێری لێ دەکەیت بیکە،هەر کاتێ لەسەفەردا بوویت یادی خوا بکە،ئەگەر بەڕۆژو بوویت تەسبیحات بکە،ئەگەر بەتەنیا بوویت دوعاو نزا بکە نەکەی لەسەرەتای شەودا بکەویتە ڕێ بۆ سەفەر هەوڵبدە لە ناوەڕاستی شەوو کۆتاییەکەیدا لە ڕێگە پشوو بدەیت.
نەکەی لە کاتی سەفەردا دەنگ بەرز بکەیتەوە مەگەر بۆ زکرو یادی خوا،با لە سەفەردا شمشێرو کەوانەت پێبێ و دەرمانیش لەگەڵ خۆت بە بۆ ئەوەی هاوسەفەرە نەخۆشەکانت سوودی لێ ببینن،لەگەڵ هاوسەفەرەکانتدا لە هەموو شتێکدا لەگەڵیاندا کۆك بە کە لە خوات نزیك بخاتەوەو لە تاوانت دوور بخاتەوە،ڕووخۆش بە لەگەڵیاندا،ئەگەر شتێکیان پێویست بوو بەشیان بدە،کاتێ بانگیان کردی وەڵامیان بدەرەوە،کاتێ داوای یارمەتیان لێ کردی یارمەتیان بدە،کاتێ داوای شایەتی حەقیان لێ کردی شایەتیان بۆ بدە بیروڕات لەگەڵیان ئاڵوگۆڕبکە،ئەگەر بینیت ئەڕۆن تۆش لەگەڵیان برۆ، یان ئەگەر ئیشێکیان ئەکرد یارمەتییان بدە، ئەگەر شتێکیان بەخشی تۆش لەگەڵیان ببەخشە، گوێ لەکەسانی لەخۆت گەورەتر بگرە، ئەگەر ڕێگەتان لێ تێکچووبوەستن ئەگەر دوودڵ بوون لەمەبەستی سەفەرەکەتان ڕاوێژبکەن.
٧٥- کوڕی خۆم: بەڕاستی چلەپۆپەو لوتکەی گەورەیی و ڕێز لەدونیاو دواڕۆژدا عەقڵی چاکە، کاتێك بەندە عەقڵی چاكو جوان ئەبێت هەموو ناتەواوییەکانی بۆ

ئەپۆشیٚ و یەکسانی بەرپادەکات و پەروەردگاریشی لیٚ ڕازی دەبیٚت، مرۆڤ ئەوەندەی لە عەقڵ بەسە کە خەڵکی لەخراپەی بێوەی بن.

٧٩- کورەکەم: ئەگەر لاڵێکی ژیر بیت چاکترە لەوەی قسەکەرێکی نەزان بیت، هەموو شتێك بەڵگەی هەیە بەڵگەی ڕێنیشاندەریش هەڵسوکەوتە بەڵگەی هەڵسوکەوتیش بێدەنگییە، ئەوەندە نەفامیت بەسە خەڵکی لە شتێك قەدەغە بکەیت خۆشت بیکەیت.

٨٠- کوڕی شیرینم: تکایە خۆت لەزۆر خۆری بپارێزە چونکە زۆرخۆری نزیك لەنزیك دوردەخاتەوەو دانایی ناهێڵێت.

٨١- کوڕی خۆم: خۆت لەتوڕەیی بپارێزە، چونکە بەڕاستی توڕەیی لەناوبەری دڵی مرۆڤی بەرێزە.

٨٢- کوڕی خۆم: خۆت لەتەمەڵی و بێزاری بپارێزە چونکە ئەگەر تەمەڵ بیت هیچ مافێکت پیٚ نادریٚ، ئەگەر بێزاریش بیت لەسەر حەق ئارام ناگری.

٨٤- کوڕی شیرینم: خۆت لەخراپە بپارێزە ئەویش خۆی لێت بە دوور ئەگرێت، چونکە خراپە بۆ خراپە دروستکراوە.

٨٥- کوڕی خۆم: با تەنها پارێزکاران نانت بخۆن، لە کارەکانیشتدا ڕاوێژ بەزانایان بکە.

٨٦- کوڕی خۆم: من هەرگیز لەسەر بێدەنگی پەشیمان نەبوومە، چونکە ئەگەر قسەکردن زیو بێت بێدەنگی زێرە.

٨٧- کوڕی خۆم: ئاگات لەدەریا بێت کاتێك کە زۆر دەبێت، ئاگاشت لەپاشابێت کاتێك تورە ئەبێت.

٨٨- کوڕی خۆم: ڕێگری لەوە بکە کەلە زارت دەردەچێت، پێویستە لەسەرت قسەیەك بکەیت کە سودت پیٚ بگەیەنیٚ.

٨٩- كوڕە ئازیزەكەم: هەر كاتێك نوێژهات لەبەر هیچ هۆیەك دوای مەخە، نوێژەكەت بكەو پشوویەك بدە چونكە نوێژ قەرزە لەسەرت، بەجەماعەت ئەنجامی بدە ئەگەر چی بەژێر ڕمیشەوە نوسابیت.

٩٠- كوڕیخۆم: كاتێك داوای شایەتیت لێكرا شایەتی بدە، كاتێك داوای یارمەتیت لێكرا یارمەتی بدە، كاتیَ ڕاوێژت پێكرا پەلە مەكە تا سەرەنجامی كارەكە دەبینیت.

٩١- كوڕی خۆم: پیاو هەیە قسەیەك دەكات تا پێی دەوترێت گێل گێلیش نیە، پیاو هەیە بێدەنگیش دەبێت تا پێی دەوترێت ئارامگر ئارامگریش نییە.

٩٢- كوڕی شیرینم: كەسی نەفام مەكە بەنوێنەر ئەگەر كەسی زیرەكت دەست نەكەوت ئەوا خۆت ببە بەنوێنەری خۆت.

٩٣- كوڕی خۆم: لەناوهاوەڵەكانتدا واخۆت نیشان بدە كە پێویستت پێیان نیە.

٩٤- كوڕی خۆم: كەسێك قسەبكات بۆ كەسێك كەگویَ لەقسەكانی نەگرێت، وەك ئەوەیە خواردن پێشكەش بەئەهلی گۆڕستان بكات.

٩٥- كوڕی خۆم: كەسی شایستە لەفێربوونی زانست قەدەغە مەكە زیاتر گێل دەبێت.

٩٦- كوڕی خۆم: خۆت لەخراپە بپارێزە وەك چۆن ئەو خۆی لێت ئەپارێزێت.

٩٧- كوڕی خۆم: پێش ئەوەی نەخۆش بكەویت بچۆ بۆلای پزیشك، واتە:(فریای هاوەڵەكانت بكەوە پێش ئەوەی پێویستت پێیان بێت).

٩٨- كوڕی خۆشەویستم: ئەگەر گومانت لەمردن هەیە مەخەوە، تۆهەر وەك چۆن دەخەویت دەشمریت، ئەگەر گومانت لەزیندوبوونەوەش هەیە لەخەو هەڵمەستە، هەر وەك چۆن لەخەو هەڵدەستیت لەدوای مردنیش زیندوو دەكرێیتەوە.

٩٩- کوڕی خۆم: خۆت لەهاوسەری خراپ بپارێزە چونکە پیرت دەکات پێش کاتی پیربوونت خۆت لەئافرەتانی خراپ بپارێزە، چونکە ئەوان هەرگیز بۆ چاکە بانگت ناکەن.

١٠٠- کوڕی خۆم: بەڕاستی ئاڵتوون بەئاگر تاقیدەکرێتەوە، بەندەی چاکیش بەبەڵاو ناخۆشی تاقی دەکرێتەوە، خوای گەورە هەرکاتێ کۆمەڵێکی خۆش بوێت تاقیان دەکاتەوە هەرکەس ڕازی بێت خواش لێی ڕازی دەبێت، هەر کەسێکیش ڕازی نەبێت خواش لێی ڕازی نابێت.

١٠١- کوڕی خۆم: هەموو کەسێك سەگی خۆی هەیە تۆش مەبە بەسەگی هاوەڵەکانت.

١٠٣- کوڕی خۆم: ڕژدیورەوشتی ناشرینو زۆر داواکردنی شت لە خەڵکی نیشانەی نەفامییە.

١٠٤- کوڕی خۆم: هەر کەسێك نهێنی خۆی بشارێتەوە جڵەوی کارەکانی هەمووی لەدەستی خۆیدایە.

١٠٥- کوڕی شیرینم: خۆت لەدرۆ بپارێزە، چونکە بەڕاستی درۆ مرۆڤ وەك گۆشتی چۆلەکە حەزی لێدەکاتوکەم کەس قێزەونە بەلایەوە.

١٠٦- کوڕی خۆم: زانست شتێکی باشە بەڵام لەگەڵ ئارامگرتندا چاکترە، بێدەنگیش چاکە بەڵام لەگەڵ دارایی دا چاکترە.

١٠٧- کوڕی شیرینم: بەڕاستی زمان کەڵبەی جەستەیە وریابە لەوەی کەشتێك لەزمانتەوە دەربچێتو جەستەت لەناو ببات، یان پەروەردگارت توڕە بکات.

١٠٨- کوڕی خۆم: ئەگەر مرۆڤی دانا هەرکاتێ پێت گەیشت بەدارعەصاکەی لێیدای چاکترە لەمرۆڤی نەفام ئەگەر چی پێشت گەیشت دڵخۆشت بکات.

١٠٩- کوڕی خۆم: ئەگەر مرۆڤی بەئارام زیانیشت پێبگەیەنێ چاکترە لەوەی مرۆڤێکی گێل چەورت بکات.

١١٠- کوڕی خۆم: مرۆڤ سێ سێیەکە، سێیەکی بۆ خوایە، سێیەکی بۆ خۆیەتی، سێیەکی بۆ کرمە، ئەوسێیەکەی کەبۆ خوایە ڕۆحەکەیەتیو ئەو سێیەکەی بۆخۆیەتی کاروکردەوەکانییەتیو ئەو سێیەکەی بۆ کرمە لاشەکەیەتی.

١١١- کوڕی خۆم: بەڕاستی دانایی ئەوەیە هەشت شت بکەیت.

١- دڵی مردوو زیندوو بکەیتەوە.

٢- لەگەڵ هەژار دابنیشیت.

٣- لەگەڵ پاشادا دانەنیشیت.

٤- یارمەتی لێقەوماو بدەیت.

٥- کۆیلە ئازاد بکەیت.

٦- داڵدەی ڕێبوار بدەیت.

٧- یارمەتی هەژار بدەیت.

٨- ڕێز بۆ کەسی بەڕێزو گەورەیی بۆ کەسی گەورە زیاد بکەیت، کە ئەوە چاکترە لەماڵو پاراستنە لەترس توێشووە لەشەڕداو، کەلوپەلی بازرگانییە لەکاتی شەڕکردنداو، ئەوە تکاکارە لەکاتی ڕووبەڕووبونەوەی پێشهاتۆ ناخۆشییەکانداو،ڕێنتیشاندەریشە کاتێك دەروون پڕ دەبێت لە دڵنیاییو باوەڕو، داپۆشەریشە بۆی لەکاتێکدا کەجل دایناپۆشێت.

١١٢- کوڕی شیرینم: شەرم لەخوابکە بەو ئەندازەیەی کەلێوەی نزیکی، لەخوا بترسە بەو ئەندازەیەی کە دەسەڵاتی بەسەرتدا هەیە، خۆت لەزیادەڕۆیی بپارێزە، چونکە لێپرسینەوەی سبەینێت زۆر وردە، باخوای گەورە لەشوێنێك نەتبینێت کەنەهی لێکردووی لەوێ بیت، بالەشوێنێك بتبینێت کەفەرمانی پێکردوویت لەوێ بیت.

١١٣- کوڕی خۆم: لەکۆڕو کۆبونەوەدا لەشوێنی بەرز دامەنیشە، چونکە شوێنی نزم چاکترە لەشوێنی بەرز.

١١٤- کوڕی خۆم: لەبەر خوا خەڵکت خۆش بوێ‌و هەر لەبەر خواش ڕقت لەخەڵکی بێت، با گوناهباران چەورت نەکەن.

١١٥- کوڕی شیرینم: بەخۆشەویستیت لەدۆستانی خوا لە خوا نزیك بەرەوە، بەرق ونیشت لەگوناهباران لەخوا نزیك بەرەوە.

١١٦-کوڕی خۆم: دنیا خێری تیانییە تەنها بۆدووجۆر کەس نەبێت، کەسێك گوناهو تاوانی هەیە بەڵام ئێستا تەوبەی کردووەوئەیەوێت بەکاری چاکە بیسڕێتەوە بەڵکو خوای گەورە لەگوناهەکانی ڕابردووی خۆش بێت کەسێکیش هەر کاری چاکە ئەنجام دەدات‌و داوای پلەی بەرزتر دەکات، کارەچاکەکانی لەخۆی بایی ناکەن ئەگەر چی زوریش بن چونکە نازانێت ئایا خوای گەورە لێی وەرگرتووە یان نا.

١١٧- کوڕی خۆم: زۆر باسی خەڵکی مەکەو مافیشیان مەخۆ، ستەمکار مەبەو خوشت لەدوعای ستەم لێکراو بپارێزە.

١١٨- لوقمانی حەکیم لەسەرە مەرگدا ئامۆژگاری کوڕەکەی دەکردوو دەیوت: من زۆر ئامۆژگاریم کردووی، بەڵام ئێستا ئامۆژگارییەکت دەکەم کە شەش خاڵە هەموو زانست لەمەدا کۆبۆتەوە.

یەکەم: خۆت سەرقاڵ مەکە بەدنیاوە مەگەر بەو ئەندازەیەی کە تیایدا دەمێنێتەوە.

دووەم: پەروەردگارت بپەرستە بەو ئەندازەیەی کە پێویستت پێیەتی.

سێیەم: هەوڵ بۆ دوارۆژبدە بەو ئەندازەیەی کەتیایدا دەمێنیتەوە.

چوارەم: با هەوڵدانت بۆ ئاگری دۆزەخ بەو ئەندازەیەی تێگەیشتنی خۆت بێت کەدڵنیای ڕزگاربوون نییە لێی.

پێنجەم: با جورئەت‌و بوێریت لەسەر تاوانکردن بەئەندازەی ئارامگرتنت بێت لەسەر ئاگری دۆزەخ‌و سزای خوا.

شەشەم: کاتێك ویستت گوناهێك بکەیت لەجێگەیەکدا بیکە کە خواو فریشتەکانی نەتبینن.

١١٩- کوڕی شیرینم: ئامۆژگاریست دەکەم بەدوو شت کە بەردەوام دەستیان پێوەبگریت، پارە بۆبژێوی ژیانت، دینداری بۆدوارِۆژت.

١٢٠- کوڕی شیرینم: لەسەر ئەژنۆ برِۆ بۆلای زانایان، دەمەقاڵەیان لەگەڵدا مەکە رِقت لێ هەڵدەگرن، بەئەندازەی پێویستی خۆت هەوڵ بۆ دنیا بدە، زۆر هەوڵ بدە بۆ دوارِۆژت هەموو دنیا بەیەکجاری پشت گوێ مەخە باهەژار نەبیت‌و ببیتە بار بەسەرشانی خەڵکییەوە.

رِۆژوویەك بگرە کەئارەزووەکانت تێك بشکێنێت، رِۆژوویەك مەگرە کەزیان بەنوێژەکانت بگەیەنێت چونکە نوێژ چاکترە لەرِۆژوو، وەك باوك وایە بۆهەتیو، وەك مێرد وایە بۆ بێوەژن، بەخزمەوە مەدە وەك مار، لەگەڵ نەفام دامەنیشە، هاوەڵێتی دوورِو مەکە.

١٢١- کوڕی خۆم: چاوەڕێی خۆشەویستی نەفام مەکەکەوا ببینێت تۆ لەکارەکانی رِازیت، ئاگات لەتورِەیی‌و رِقی ژیرو دانابێت.

١٢٢- کوڕی خۆم: چاوەڕێی سوپاسی خەڵکی مەکە باسەرزەنشتیشت نەکەن، وەك ئەو کەسە وابە کەبەردەوام هەوڵی خۆی دەدات‌و خەڵکیش بێوەین لێی.

١٢٣- کوڕی خۆم: بەدانایی لەگەڵ نەفامدا قسە مەکە بەدرۆت دەخەنەوە، بەنەفامانەش قسە لەگەڵ دانایاندا مەکەرِقت لێ هەڵدەگرن.

١٢٤- کوڕی خۆم: کاتێك پێویستیت بەدەسەڵاتدار بوو سوور مەبە لەسەری‌و داوامەکە مەگەر لەکاتی خۆشی‌و دڵ ئارامیدا، داوای یارمەتی لەکەسێك مەکە کە

فیلّت لیّ دەكات، داوا لەچروكیش مەكە، چونكە ئەگەر نەتداتیّ گالّتەت پیّ دەكات، ئەگەر بشتداتیّ منەت دەكات بەسەرتدا.

١٢٥- كوڕی خۆم: داوای لێبوردن لەكەسێك مەكە كە حەزنەكات داوای لێبوردنی لێبكەیت، داوای یارمەتیش لەكەسێك مەكە كەحەز ناكات پێویستیت بۆ جێبەجیّ بكات.

١٢٦- كوڕی خۆم: كەسێك ئارامبگرێت لەسەر نارەحەتی خەلّكی ئەبێت بەگەورەیان.

١٢٧- كوڕی خۆم: پیاوترینو بەرەوشتترین كەس كەسێكە كاتیّ پێویستی هەبێت دوور دەگرێت، كاتێكیش داوای پێویستی لێبكرێت نزیك دەبێتەوە.

١٢٩- كوڕی شیرینم: هیچ دەولّەمەندییەك وەك لەشساغی نییە، هیچ نیعمەتێكیش وەك بەختەوەری نییە.

١٣٠- كوڕی خۆم: بەڕاستی خەلّكی بەلّێنی زۆریان بینیوەوبەپەلەش ئەڕۆن بەرەو دوارۆژ تۆش ماوەیەكە پشتت لەدنیاكردووەو ڕووت لەدوارۆژ كردووە، بەڕاستی ئەم خانوو مالّەی تۆ دەڕۆیت بۆلای نزیكترە لێتەوە لەو خانوو مالّەی لێی دەردەچیت.

١٣١- كوڕی خۆم: من چەند ئاكۆژگارییەكت دەكەم كە ئەگەر تۆ دەستیان پێوە بگریت هەمیشە گەورەو پێشەوا دەبیت، ئارامگربە بۆ نزیكو بۆ دوور ڕوخسارت بگرەوە لەبەخشندەو چروك سەردانی خزمانت بكە، با هاوەلّەكانت ئەوانەبن كاتێك لێیان جیا دەبیتەوە یان لێت جیادەبنەوە ڕەخنەت لێناگرن.

١٣٢-كوڕی خۆم :پێویستە كەسی ژیر لە چوار كاتدا خۆی بناسێت (١)كاتێك كە موناجاتی پەروەردگاری

تیا دەكات .(٢)كاتیّ كە لێپرسینەوەی خۆی تیا دەكات.(٣)كاتێك كە بژێوی ژیانی تیا پەیدا دەكات .

(٤)کاتێك لە نێوان خۆی و خۆشیەکانی ئەوکاتەدا بەوە لە هەموو کاتەکاندا داوای یارمەتی تیا بکات.

١٣٣- ئەی کوڕی شیرینم: کەسی حەسود سێ نیشانەی هەیە: (١)ئەگەر هاوەڵەکەی لە لای نەبێ غەیبەتی دەکات ،(٢)ئەگەر لە لای بێت ماستاوی بۆ دەکات،(٣)لە کاتی ناخۆشیدا سەرە خۆشی لێ دەکات.

١٣٤-کوڕی شیرینم: فەرمان بکە بە چاکە و ڕێگری بکە لە خراپە و ئارامبگرە لە سەر ئەو شتانەی کە توشت دەبن، بەلاّ بەکەم بزانەو ،لێپرسینەوەی خۆت بکە پێش ئەوەی لێپرسینەوەت لە گەڵ بکرێت و هەڵخلیسکان بناسە،چونکە ئەگەر هەڵخلیسکانت ناسی لە ژیانتدا کەمتەرخەمی ناکەیت .

١٣٥-کوڕی شیرینم: هەرکەسێ دەمەقاڵێ کەم بکات بێوەی دەبێت ،هەرکەسێکیش زیادە ڕۆی تێدا بکات تاوانبار دەبێت،هەق و ڕاستی بڵێ ئەگەر زەرەری خۆشتی تیا بوو،گوێ بە تورە بونی کەسیش مەدە.

١٣٦-ئەی کوڕی ئازیزم: خواردنت کەم بکەرەوەو خۆت بە دانایی و حیکمەت پڕ چەکدار بکە.

١٣٧-کوڕی خۆم: پا بەندی دانایی بە پێی ڕێزدار دەبیت ،نرخی بزانە پێی گەورە دەبیت .

١٣٨-ئەی کوڕی خۆم: کارێك کە نازانی کەی دێت خۆتی بۆ ئامادە بکە پێش ئەوەی پێت بگات خوای گەورە:

ئامۆژگاری نەکردوم دەربارەی تۆو لە دەربارەی تۆ لێشم ڕازی یە.

١٣٩-کوڕی خۆم: ئەگەر بە منالّی ڕەوشت فێر بی کە گەورە بوی سودت پێ دەگەیەنێت.

١٤٠-کورِم: بەڕاستی دنیا کەمە لەو کەمەشدا تەمەنی تۆ کەمە ،بەڕاستی کەمێك لە کەمی کەمە کە ماوە!.

١٤١-کورِم: کردەوە ناتوانریٚ ئەنجام بدرێت مەگەر بە دلنیایی یەوە هەرکەسێك دلنیایی لاواز بوو کردەوەشی کەم دەبێت.

١٤٢-کورِم: ئەگەر لە بەرامبەر قسەکردندا شکستت هێنا لە بەرامبەر بێ دەنگیدا شکست مەهێنە،سور بە لە سەر ئەوەی گوێ بگری نەوەك قسە بکەی.

١٤٣-کوڕی خۆم: خۆت لە پاڕانەوەی ستەم لێکراو بپارێزە چونکە نزیکترین شتە لە خواوە بۆ گیرا بوون.

١٤٤-کورِم:با گرنگی دانت بۆ شتێك بێت کە داوات لیٚ کراوە باگرنگی دانت بۆ شتێك نەبێت کە پێویستت نی یە،جا کەوایە زۆر گرنگی بە دنیا مەدە چونکە لە دوا رۆژ بێ ئاگات دەکات.

١٤٥-کوڕی خۆم: با خۆشەویستی و رِق لێبونت لە بەر خوا بیٚ و لەگەلٚ خراپەکارانیشدا نەرم و نیان مەبە.

١٤٦-کوڕی خۆم: بسلەمێوە لە یەك کەسیش مادام ئەو کەسە شایەنی لیٚ سلەمینەوە و حەزەر لیٚ کردنە.

١٤٧-کورِم: ئەنجامدانی نوێژی فەرز چاکترە لە هەموو کارێك،بە ڕاستی نمونەی نوێژ و تەسبیحات وەك کەشتی وایە لە ناو دەریادا.ئەگەر کەشتی یەکە تیاچوو ئەوانەی ناویشی تیا دەچن.

١٤٨-کوڕی شیرینم: کاتێك کە لای دەسەلاتدارێك دانیشتی با جێگەی کەسێك لە نێوان ئەو و تۆدا بمێنێتەوە ،نەوەك کەسێکی ئەو بێت و فیز بکات بە سەرتداو ببێتە ناتەواوی بۆ تۆ.

١٤٩-کورِم: ئەگەر شەیتان لە رێی گومان و دوو دڵی یەوە بۆت هات،تۆ بە دڵنیایی و ئامۆژگاری بە سەریدا زاڵ بە،ئەگەر لە رێی تەمەڵی و بێزاری یەوە بۆت هات بە باسی قەبر و قیامەت بە سەریدا زاڵ بە،ئەگەر لە رێی هاندان و ترساندنەوە هات بۆت ،هەواڵی ئەوەی بدەرێ کە دنیاش کۆتای دێت.

١٥٠-کورِم بە راستی کەسی رەوشت ناشیرینی دەم شرِی بەد بەخت کاتێ کە قسە دەکات زمانی خۆی ریسوای دەکات و ئەگەر بێ دەنگیش بێت نەزانییەکەی ریسوای دەکات.ئەگەر کارێك بکات خراپە دەکات ،ئەگەر کارێکیش نەکات تەمەنی بە فیرِۆ دەروات.ئەگەر دەوڵەمەند بێت یاخی دەبێت،ئەگەر هەژاریش بێت نائومێد دەبێت،ئەگەر دڵخۆش بێت فیز دەکات ئەگەر خەمباریش بێت ئەبێتە دیل،ئەگەر رێزی بگری یاخی دەبێت، ئەگەر رێزی نەگری رەشبین دەبێت،ئەگەر داوا بکات سورە لە سەری ئەگەر داواشی لێ بکرێ نابەخشێ،ئەگەر پێ بکەنێت قاقا دەکات،ئەگەر بیشگری هاوار دەکات ،ئەگەر تورە بێت زۆر توندە،ئەگەر باسیشی بکرێت تورە دەبێت،ئەگەر ببەخشێ منەت دەکات ،ئەگەر پێی ببەخشرێ سپڵەیی دەکات،ئەگەر نهێنی لا دانرا خیانەتی لێ دەکات ،ئەگەر نهێنیشی لا دانای بوهتانت بۆ دەکات.
ئەگەر لە خوار تۆوە بو توانجت لێ دەگرێت،ئەگەر لە سەرو تۆشەوە بێ تورِە دەبێت،ئەگەر هاوەڵێتی بکەیت ماندووت دەکات،ئەگەر لێشی دوور بیت وازت لێ ناهێنێ، نە دانایی نە زانست فێر بوونی یارمەتی نادەن،
مامۆستاکەشی دڵخۆش دەکات ،خێزانی دڵخۆش نی یە پێی ،خەفەتیشی بە سەریانەوە کەم ناکات،ئەگەر
لەوان دەوڵەمەندتر بێ لە خواریانەوەیە،ئەگەر لەوانیش هەژار تر بێت لە سەریانەوەیە ئەگەر رێنمایی بکرێ

ڕێنمایی وەرناگرێ،ئەگەر فەرمانی پێ بکرێت گوێڕایەڵی ناکات،ئەوەی لە گەڵی دەژی بەختەوەر نیە،ئەوەشی لێی دوورە لێی بێوەی نی یە،کاتێ قسە دەکات ناپێکێت،لە کاتی ناخۆشیدا ئارامگر نی یە،لە بابەتێکدا ناوەستێت ،کاری چاکە ئەنجام نادات،سوپاسی کەس ناکات واز لە فێڵ کردن ناهێنێت،لە کەسی سەرکەوتوو متمانەە وەرناگرێ ئەگەر چی لە گەڵ دانایانیشدا ڕێك نەبێ بە زانستەکەی لە خۆی بایی یە،ئەگەر یەکێك لە گەڵ زانایاندا بێت وادەزانێت ئەو چاکە کارە ،ئەگەر خراپە کاریش بێت وا دەزانێت بێ دەسەلاتی یەکەی زیرەکی یە خراپەکەی چاکەو زیادە ڕوییەکەی ورەیەو نەفامییەکەی ئارامگری یە،

حەزی لە چی بێت وەری دەگرێت،ڕقی لە چیش بێت وازی لێ دێنێت ئەگەر هەق و ڕاستی لە گەڵ ئارەزویدا بوو ستایشی دەکات،خۆ ئەگەر هەقیش پێچەوانەی ئارەزوی بوو بە درۆی دەخاتەوە و وازی لێ دێنێت،کاتێك پێویستی و ئیشێکی بە هەق بوو پرسیاری دەکات،کاتێ پرسیاریشی لێ بکرێ وەلام ناداتەوە ،کاتێ ئەهلی هەق ئامادە بون لە گەڵیانە،کاتێ ئامادەش نەبون ئەچێتە سەر ناهەق.

لە گەڵ زانایاندا دادەنیشێ ملکەچیان نیە و گوێیان لێ ناگرێت کاتێ لە ناو زانایانیشدا نەبێ فیز دەکات بە سەریانداو پێیان پێ دەکەنێ هەق دەڵێ بەلام بە کردەوە پێچەوانەیەتی،فەرمان بەچاکە دەکات خراپەش ئەنجام دەدات،فەرمان بە هەق دەکات لە سەر ناهەقیشە هەموو جۆرە مامەڵەیەك لە گەڵ خەڵکیدا دەکات ئەگەر بۆ خۆی بێت پێی خۆش نیە چاکە پیشانی خەڵکی دەدات خۆی لێی دورە،ڕێگری لە خراپە دەکات خۆشی ئەنجامی دەدات ،فەرمان دەکات بەورە بەرزی لە خۆیدا نیە،لە شەرع خۆی شارەزا دەکات کاری پێ ناکات

بە کاری دوا ڕۆژ شوێن دنیا دەکەوێت.

ئەگەر بە هێز بێت توندە بەرامبەرت،ئەگەر لاوازیش بی لاواز ترت دەکات ئەگەر دەوڵەمەندبی پێت دەڵێ لە
خۆی بایی یە،ئەگەر هەژاریش بی دەڵێ داماوە ئەگەر سور بیت لە سەر چاکە پێت دەڵێت ڕۆچووە،ئەگەر خاویش بی پێت دەڵێ زۆر لە خۆی دەکات،ئەگەر پێی ببەخشی پێت دەڵێ زیادە ڕۆیی دەکات،ئەگەر نەشیدەیتێ دەڵێ چروکە ئەگەر نەرم بی لە گەڵی و لێی نزیك بیتەوە دەڵێ ماستاو چی یە ئەگەر لێشی دورە پەرێز بی دەڵێ: فیز زلە.

١٥١–ئەی کوڕی خۆم:بەڕاستی لە ڕەوشتی دانای بەختەوەر:سەنگینی و ئارامی و چاکە و دادپەروەری و خۆراگری و ورە بەرزی و چاکە خوازی و زانست و کردەوەو وریایی و گورجی و پارێزکاری و لێبوردن و کردارو خۆ بە کەم زانینە،
ئەگەر قسە بکات بە زانست قسە دەکات، کاتێ کە بیێ دەنگیش دەبێ ئارام دەگرێ ،ئەگەر ڕێزی لێ بگیرێ بە وەرع دەبێ ئەگەر ستەمیشی لێ بکرێ دەبورێ ئەگەر پرسیار بکات دوا ناکەوێ ،ئەگەر داوای لێ بکرێ چروکی ناکات،ئەگەرقسەی بۆ کرا تێ دەگات،ئەگەر زانا بێت خەڵکیش فێر دەکات،ئەگەر فێریش بوو جوان تێ دەگات،ئەگەر چاکەی بۆ بکرێ سوپاسی خاوەنەکەی دەکات،ئەگەر بشتوانێ چاکە بکات لە پێناوی خوادا دەیکات، ئەگەر لە گەڵ لە خۆی زاناتردا دابنیشێ پرسیاری لێ دەکات،ئەگەر لە گەڵ لە خۆی نەزان تریشدا دابنیشێت فێری دەکات،ئەگەر نهێنیت لا دانا خیانەتت لێ ناکات،ئەگەر نهێنیشی لا دانای دیارە متمانەی پێتە
ئەگەر شتی پێت بەخشی منەت ناکات بە سەرتدا،ئەگەر شتیشت پێ بەخشێ سوپاست دەکات. ،چی بۆ خۆی پێی

حوشه بۆ خەلکیش پێی خۆشه.لە کاتی دەولەمەندیدا زیادەڕۆیی ناکات،لە کاتی هەژاریشدائارامگرە بە هۆی سامانەوە لە خوا بێ ئاگا نابێت ،هەژاریش لە خوا بێ ئاگای ناکات،بە زانستەکەی سود دەگەیەنێت،
گوێ دەگرێت لە هەر کەسێك ئامۆژگاری بکات.
لە گەڵ سەرو خۆی مونافەسە ناکات وخوار خۆشی بە کەم سەیر ناکات،داوای شتێك ناکات کە هی خۆی نەبێت،
ماڵ و سامانی بە فیڕۆ نادات،شتێك نالێت کە نەیزانێت.ئەو زانیارییەی کە هەیەتی نایشارێتەوە ،شتی خەلکی بە کەم نازانێت ،لە مافی خۆی ئەبورێت ،خەلکی لێی سودین،بەردەوام لە هەوڵ و کۆششدایە هەموو کارێکی بە پێی ئاینەکەیەتی ،لە ئامۆژگاری پەند وەردەگرێت،بەهێزو ئازایە لە کاری چاکەداو دوورە پەرێزە لە تاوان،بە ماڵ و سامانەکەی خێری زۆر دەکات.
لە زۆر شتی بێ نرخی دنیا خۆی دەگرێتەوەو وەك غەریب وایە زانیاری کەمە سەبارەت بە ئارەزووەکانی ،زانایە بە وشتانەی کە ئەبنە هۆی نزیکبونەوە لە خوا.هەموو ئاواتێکی خەمخواردنێتی لە قیامەتی،فەرمان بە چاکە دەکات و خۆشی ئەنجامی دەدات،ڕێگری لە خرایە دەکات و خۆشی لێی دوورە نهێنی و ئاشکراو کردارو گوفتاری موافقی یەکن.

١٥٢-ئەی کوڕی شیرینم:توڕیت بە ئارامگریت و سوکیت بە سەنگینیت و ئارەزوت بە پارێزکاریت و گومانت بە دلنیایت و ناهەقیت بە هەق و چروکیت بە بەخشندەیت تێك بشکێنە.

١٥٣-کوڕی خۆم:خۆت لە خەلك بە چاکتر مەزانە چونکە خۆ لە خەلك بە چاکتر زانین نزیك لە نزیك دوور دەخاتەوە و داناییش ناهێلێت .

١٥٤-ئەی کوڕی ئازیزم:لە ڕەوشتی ناشیرین و بێزاری و کەم خۆڕاگری خۆت بپارێزە،ئەگەر لە سەر ئەم ڕەوشتە خراپانە نەبی هاوڕێشت دەس دەکەویّ و خەلکیش لێت دور ناکەوێتەوە،خۆت بە جۆرێك ڕابهێنە کارەکانت خۆش بویّ،ئارام بگرە لە سەر تالییەکانی ژیان،

با لە گەلّ هەموو خەلکیدا ڕەوشتت جوان بێت،چونکە ئەگەر کەسێك ڕەوشتی جوان بیّ و ڕوی خۆش بیّ لای چاکان خۆشەویست دەبیّ خراپانیش لێی دوور دەکەونەوە

١٥٥-ئەی کوڕی خۆم:لە کاتی تورەیدا بەسام بەو ،لە کاتی ناخۆشیدا شادمان بەو،لەکاتیخۆشیدا سوپاس گوزار بەو،لە کاتی نوێژدا مل کەچ بەو،لە چاکە کردندا پەلە بکە.

١٥٦-کوڕی خۆم:کاتیّ دەسەلاتت هانی دای ستەم لە خەلکی بکەی،بیری دەسەلاتی خوات بکەوێتەوە بە سەرتدا،ئاگات لە سزای خوا بێت وە سزاکەشی هەمیشەیی یە وکۆتایی نایەت.

١٥٧-کوڕی خۆم:خۆت لە تەماح بپارێزە چونکە تەماح هەژارییەکی ئامادەیە.

١٥٨-کوڕی شیرینم:خۆت لە تورەیی بپارێزە چونکە تورەیی دلّی پیاوی دانا لە ناو دەبات.

١٥٩- خۆت لە خۆش گوزەرانی زۆر بپارێزە،چونکە لێپرسینەوەی سبەینێت قورس دەبێت.

١٦٠-کوڕی خۆم:خۆت لە درۆ بپارێزە چونکە ئاینت تێك دەدات و شەخصیەتت لە لای خەلکی ناهێلێت

جا ئەو کاتە شەرم و جوانی و سامانت نامێنیّ و ڕیسوا دەبی،کاتیّ قسە دەکەی کەس گوێت لیّ ناگریّ و

باوەڕیشت پێ ناکەن،خێرو خۆشیش لە ژیانێکدا نیە ئەگەر بەم شێوەیە بێت.
١٦١-کورم:خۆت لە دەمە قالێ بپارێزە،چونکە ئاشوبەکەی متمانە پێ نەکراوە ودانایيەکەشی نابەسترێتەوە.
١٦٢-کوڕی شیرینم:دنیات بە دوارۆژت بکڕە لە هەر دوکیاندا،قازانج دەکەی،دوارۆژت بە دنیا مەکڕە لە هەردوکیاندا زەرەر دەکەی.
١٦٣-کوڕی ئازیزم:فێری چاکە ببەو خەڵکیش فێر بکە،بزانە کە خەڵکی لە خێردان نەگەر ئەوانەی پێشترمان ئەوانەی دوای خۆیان فێرکرد،قسەی زانا وەك کانی خەڵکی پێویستیان پێیەتی ،ڕۆژێك ئەم و ڕۆژێك ئەو
سودی لێ دەبینن،وە خۆ بەکەم زان بە بەڕاستی شایستە ترین کەس بەوە و زانا ترین کەس ئەوەیە کە جوانترین کردەوەی هەبێت.
بزانە هەر کەسێك کە دڵی بە نوری ئیمان ڕوناك بوەوە زمانی هەق دەڵێ و خۆی سودی لێ دەبینێ خەڵکیش سود مەند دەبێت لێی هەر کەسێك خوای گەورە هەق بخاتە سەر زمانی و سودی لێ نەبینێ،ڕوخانی ئاینەکەی لە زمانی دایە،پیاو هەیە بە هۆی یەك وشەیەکەوە خۆی خراپ دەکات هەر وەکو پرشکی بچوك ئاگرێکی گەورە دەکاتەوە .چونکە خوای گەورە هەموو ڕەوشت جوانێکی زمان شیرینی خۆش ئەوێت،ئەوەش سەرچاوەی ڕەوشتی
پیاو چاکانە.
١٦٤-کوڕی خۆم:ئەو کەسەی درۆت بۆ بکات لێی دڵنیامە بە درۆشت بە دەمەوە دەکات .

١٦٥-کوڕی ئازیزم:لە کۆڕو کۆبونەوەدا لە شوێنی بەرزدا دامەنیشە،چونکە شوێنی نزم چاکترە بۆت لە شوێنی بەرز.

١٦٦-کوڕی شیرینم:پەیوەندی نێوان خۆت و خوا بە چاکە ڕامەگرە،چاکەی غەیری خواش بە قەرز بزانە بە سەرتەوە،کەس لە بەر شڕی جلەکانی بە سوك تەماشا مەکە،چونکە خوای ئەو و تۆش یەکە.

١٦٧-کوڕی ئازیزم:کاری بچوك بە کەم مەزانە،چونکە هەر کاری بچوکە سبەینێ گەورە دەبێت.

١٦٨-کوڕی خۆم:داوای پێویستی لە کەسی خوار خۆت مەکە،چونکە ئەگەر شتێکت بداتێ منەت دەکات بە سەرتدا،بەڵکو هەر داوا لە خوا بکە چونکە خوا پێی خۆشە کەسێك داوای لێ بکات،ئەگەر کەسێکیش داوای لێ نەکات لێی تورە دەبێت.

١٦٩-کوڕی ئازیزم:داوای دانایی مەکە لە ناو سکی کاغەزدا و،لە زمانەکانیشەوە مەیبیستە،بەڵکو تەماشای پیشەکە بکەو بیری پیشەوەرەکەشی بخەرەوە هەموو شتێکت پێ دەڵێت.

١٧٠-کوڕی خۆم:داوای کۆتایی کار مەکە و سەرەتاکەشی ڕەفز مەکەرەوە چونکە ئەوە بۆچون کەم دەکاتەوە و
عەقڵ خراپ دەکات.

١٧١-کورم:سەرسام مەبە بە چاکەکانت ئەگەر چی زۆریش بێ،چونکە تۆ نازانی ئایا خوای گەورە لێی وەرگرتوی یان نا،زۆر خەڵك سەرقاڵ مەکەو مافیشیان بەتەواوی بدە،ستەمکار مەبەو خۆت لە پارانەوەی
ستەم لێ کراویش بپارێزە،چاو مەبڕە جوانی و ڕازاوەیی دنیا،داوای هەموو جوانی یەکیش مەکە لە دنیا،با هیممەتت لە و شتانەدا بێت کە لە خوای گەورەت نزیك دەخاتەوە.

١٧٢-کوڕی شیرینم:بە لەش ساغی زۆر دڵخۆش مەبە و ناخۆشیت بشارەوە چونکە ئەوە گەنجینەی چاکەیە و ئارامیش بگرە لە سەری بۆت دەبێتە توێشوو لە دوا ڕۆژدا.

١٧٣-کوڕی ئازیزم:لەو زانستەی کە هەتە نەزانی پێ فێر بکە،لە سەرو زانیاری خۆشتەوە بە دوای زانستی زانا بکەوە و هاوەڵێتی نەفام مەکە ئەگینا وەکو ئەوت لێ دێت،دڵخۆش مەبە بە ماڵێك کە ئەمڕۆ تیایدا زیندویت و سبەینێ دەمریت و بە جێی دێڵیت.

١٧٤-کوڕی شیرینم:وریای کەسی بەڕێز بە ئەگەر ڕێزت لێ نەگرت ،وریای گێل بە ئەگەر هاوڕێیەتیت کرد.وریای بێ دەسەلات بە ئەگەر دەمەقاڵێت لە گەڵ کرد،وە تەواوی چاکە لەوەدایە پەلە بکەی لە کردنی.

١٧٥-کوڕی خۆم:لای کەسانی شایستە بە دانایی قسە بکە.

١٧٦-کوڕی خۆم:لە دانایی و هەموو ڕەوشتەکانی تێ بگە و خۆتی پێ سەرقاڵ بکە و خۆتی بۆ یەکلایی بکەرەوە،کاتێ کۆت کردەوە بیکە بە بیلبیلەی چاوت بزانە کە دانایی بە دینداری و نەرم و نیانی یەوە نەبێت تەواو نی یە و نەرم و نیانیش ئەزمونی دانایی یە و نمونەی دانایش بە بێ بڕیاردان وەك ماڵێك وایە لە دەستی کەسی ناشایستەدا کە ڕێ بدات بۆ دزینی بە هەژاری ببینێت،یان وەکو نمونەی مەڕێك وایە دەڕوات بۆ غەیری(زەریبە) یەك کە گورگ دەیبینێ وا دەزانێت بە تەنهایە و دەیخوات ،لە گەڵ ئەوەشدا بەڵێن بدە بە زمانت بزانە کە زمان دەرگای دانایی یە،ئەگەر دەرگاکەت پشت گوێ خست هەرچی کە تۆ ناتەوێ هاتو چۆی لێوە ناکات ،ئەگەر دەرگاکەت پاراست گەنجینەکەت پاراستووە،هەر کەسێك خاوەنی زمانی خۆی بێ ئەگەر بڕیارێك ببینێت قسە دەکات ئەگەر بڕیاریشی نەبینی قسە ناکات و بێ دەنگ دەبێت،

١٧٧-کوڕی ئازیزم:سەرزەنشتی کەسێك مەکە کە نیەتی و داوا دەکات چونکە هەرکەسێك خواردنی نەبێت
عەقڵیشی نابێت.

١٧٨-کوڕە ئازیزەکەم: دەمە قالێ لە گەڵ دانا مەکە،دەمە قالێ لە گەڵ ڕۆچودا مەکە،لە گەڵ ستەمکادا مەژی
هاوەڵێتی گومان لێکراویش مەکە.
١٧٩-کوڕەکەی لوقمان بە باوکی وت: کێ دەوڵەمەندترین کەسە؟دەڵێن کەسێك دەوڵەمەندە ماڵ و سامانی زۆر بێ؟لوقمانیش پێی وت:.....نا کورم....بەڵکو دەوڵەمەندی لە زانستدایە،
ئەگەر پێویستی بوو دەستی دەکەوێ ئەگەریش لێی بێ نیاز بوو خۆی بەسە.
١٨٠-کوڕی خۆم:ناتوانی کردەوەی چاك بکەی مەگەر بە یەقین وە مرۆۋ کردەوەی نی یە مەگەر بە ئەندازەی یەقینەکەی و هیچ خاوەن کردەوەیەکیش کردەوەی کەم نابێت مەگەر کاتێ یەقینی کەم ببێت .
١٨١-کوڕی خۆم:با گومانی خراپ بە سەرتا زاڵ نەبێت ،چونکە لە نێوان تۆ و خۆشەویستەکەتدا چاکسازی ناهێڵێت.
١٨٢-کوڕی خۆم:لەگەڵ نەفاماندا دامەنیشە و هەرگیز تێکەڵاوی دوو ڕوو مەبە .
١٨٣-کوڕی شیرینم:هەر کەسێك دایك و باوکی لە خۆی ڕازی بکات،خوای خۆی ڕازی کردووە،هەر کەسێکیش دایك و باوکی لە خۆی تورە بکات ،خوای لە خۆی تورە کردووە.
١٨٤-کوڕی شیرینم:هەرکەس پشت بە خوا ببەستێ و بەقەزاو قەدەر ڕازی بێ ئەوە ئیمان و باوەڕی جێگیر کردوەو خۆی یەکلای کردۆتەوە بۆ چاکە .
١٨٥-کوڕی ئازیزم:هەرکەس ڕاوێژ نەکات پەشیمان دەبێ، هەر کەس هاوڕیەتی کەسی خراپ بکات سەلامەت نابێ،هەرکەسێ بچێتە شوێنی نەشیاو تۆمەتی بۆ دروست دەکرێ ،هەر کەس ڕقی لە خراپە بێ دەپارێزرێ ،

هەركەس چاكە بكات سوپاس دەكرێ،هەركەس ڕەحمی نەبێت خواش ڕەحمی پێ ناكات.

١٨٦-كوڕم:عەقڵی خەڵكی بۆ خۆت بەرە،كوڕەكەی وتی:چۆن؟وتی:لە كارەكانتدا ڕاوێژیان پێ بكە.

١٨٧-كوڕە نازدارەكەم:هەركات خراپەیەكت كرد چاكەیەك بە دوایدا بكە،ئەگەر خەڵكی شانازیان بە جوانی قسەكردنەوە ئەكرد تۆ شانازی بە جوانی بێ دەنگییەوە بكە،كاتێك فەرمانێكیان پێ كردی و پرسیاری شتێكیان لێ كردی بڵێ:بەڵێ،مەڵێ:نەو،چونكە نەو نەزانی و ڕژدی یە.

١٨٨-كوڕی خۆم كاتێك پێویستت بە دەسەڵاتدارێك بوو زۆری لێ مەكە،و داواشی لێ مەكە مەگەر لە كاتی شێنەیی و دڵخۆشیدا،داوای یارمەتی لە كەسێك مەكە كە فێڵت لێ دەكات و داوای هیچ لە چروكیش مەكە،چونكە ئەگەر نەتداتێ بنەدانەكەی عەیب و شورەیی بۆت،خۆ ئەگەر بشتداتێ منەت دەكات بە سەرتدا،

١٨٩-كوڕی ئازیزم:چاكە بكەو خراپە مەكە بەڕاستی كەسی چاك چاكە ئەنجام دەدات و كەسی خراپیش خراپە ئەنجام دەدات.

١٩٠-كوڕم:ئامۆژگاری وەربگرە ئەگەر چی لە سەریشت قورس بوو هاوار بۆ ئەو كەسەی گوێ نەگرێ گوێ گرتنەكەی سودی بۆی نی یە ،هاوار بۆ كەسێكیش زانست فێر بووەو سودی پێ ناگەیەنێ،هاوار بۆ كەسێكیش گومڕایەو گومڕایی بەسەر ڕێی ڕاستدا هەڵبژاردووە.

١٩١-كوڕی شیرینم:كاتێ بەڕۆژو بوری بە ئەندازەی پچڕانی ئارەزوت بەڕۆژو بە،بە شێوەیەك كە ئەنجامدانی نوێژەكان تەمەڵت نەكات چونكە نوێژ گەورەترە.

١٩٢-كوڕم:بەڕاستی دانایی هەژاران دەكات بە پاشا.

۱۹۳-کوڕی ئازیزو بیلبیلەی چاوم:تاڵی و سوێری زۆرم چەشتوە بەلاّم لە هەژاری تاڵترم نەچەشتوە،

ئەگەر هەژار بوی با خەلّکی باست نەکەن و بەکەمت بزانن،بەلّکو داوای بەخشش لە خوا بکە ،کێ هەیە

داوای لە خوا کردبێ و پێی نەبەخشیبێ،یان لێی پاڕابێتەوەو وەلاّمی نەدابێتەوە، یان هانای بۆ بردبێو بە دەمییەوە نەچوبێ .

۱۹٤-کوڕی شیرینم:دایك و باوك دەرگایەکن لە دەرگاکانی بەهەشت ئەگەر لێت ڕازی بورن دەچیتە بە هەشتەوە، ئەگەر لێشت تورە بون بێ بەش دەبیت لە بەهەشت.

۱۹٥-کوڕم: ئامۆژگاریت دەکەم بە چەند شتێك کە لە خوات نزیك دەخاتەوە و لە تورەییەکەی دوورت دەخاتەوە :یەکەم:خوای پەروەردگار بپەرستەو هیچ هاوبەشێکی بۆ دامەنێ .

دووەم:ڕازی بە بە قەدەری خوا لە هەرچی پێت خۆشەو پێت ناخۆشە.

۱۹٦-کوڕی شیرینم:پەنا بگرە بە خوا لە شەڕی خراپەو شەڕی قەزاو قەدەر.

۱۹۷-کوڕی شیرینم:بە ڕەزامەندی خوا خەلّکی لە خۆت تورە بکە .

۱۹۸-کوڕی ئازیزم:پەنا بگرە بەخوا لە خراپەی ئافرەتان.

۱۹۹-کوڕی خۆم:کاتێ بەڕۆژو بوی بە ئەندازەی پچڕانی ئارەزوت بەڕۆژوبە،بە شێوەیەك کە لە ئەنجامدانی نوێژەکانت تەمەلّت نەکات چونکە نوێژ گەورەترە لە ڕۆژوو،لە بەر ئەوەی ڕۆژو و بۆ پالّفتە کردنی ڕەوشتەکان و سوککردنی سنور بەزاندنی ئارەزووە و وەرزشێکی ڕوحیشە،بەلاّم نوێژ بۆ چاکسازیێ دەرونەکانە کە پەناگەی هەموو خراپەکان و سەرچاوەی هەموو ئارەزوویە کە هەرچی پەرستراوێت قێزەون تر نەبووە لە لای خوای گەورە لە پەرستنی ئارەزو.

﴿وتە گشتییەکانی لوقمان﴾

٢٠٠. بەڕاستی دەستی خوا لەسەردەمی دانایانە، هەر کاتێ یەکێکیان قسەدەکات خوای گەورە ووشەکانی بۆ دێنێت.

٢٠١. هەر کەسێك ئامۆژگاری خۆی بکات خوای گەورە دەیپارێزێت، هەر کەسێك خۆی لەخەڵکی بەبچوکتر بزانێت خوای گەورە بەهۆی ئەوەوە سەربەرزی دەکات زەبوونی لەگوێڕایەڵی خوای گەورەدا چاکترە لەسەربەرزی لەسەرپێچی خوای گەورەدا.

٢٠٢. هەر کەسێك درۆ بکات ئاوی دەموچاوی نامێنێتو هەر کەسێکیش ڕەوشتی ناشرین بێت غەمو خەفەتی زۆر دەبێت.

٢٠٣. بێدەنگی دانایە، بەڵام کەم کەس جێبەجێی دەکات.

٢٠٤. بەڕاستی باوەڕدار ئەگەر سەیری سەرنجامی کارەکانی بکات پەشیمان نابێت.

٢٠٥. ئامۆژگاری لەسەر نەفام قورسە هەروەك قورسی سەرکەوتنی پیری بەتەمەن بەناو شاخوبەردەلاندا.

٢٠٦. بەڕاستی مرۆڤی دوورڕو لای خوا بێوەی نابێت.

٢٠٧. هەرکاتێ خوای گەورە بییەوێت خراپە لەناو هەر نەتەوەیەکدا بلاوبێتەوە دەمەقاڵێ لەناویاندا بلاودەبێتەوە وکردەوەیان کەم دەبێت.

٢٠٨. هاوەڵ سێ جۆرە، فێڵباز، پێزان، بەتەماع.

٢٠٩. فێڵباز: ئەوەیە کە چاکەی لەگەڵ دەکەیتو پاداشتت ناداتەوە.

٢١٠. پێزان: ئەوەیە کە چاکەی لەگەڵ دەکەیتو پاداشتت ئەداتەوە.

٢١١. بەتەماعیش: ئەوەیە بەبێ هیچ مەبەستێکی دنیایی حەز ئەکات زوو زوو بتبینێت.

٢١٢. کاتێك قسەت کرد لەکورتی بیبڕەوە، کاتێکیش پێویستییەکەت جێ بەجێکرد قسە مەکە.

٢١٣. فێڵی دڵ بەقسەکردن لەسەر زمان یان بەبینین لەچاودا دەردەکەوێت.

٢١٤. لەگەڵ گێلدا مەڕی ئەگەر چی دەوڵەمەندیش بێت... سەیری شمشێر بکە دیمەنی چەند جوانەو ئازارەکەی چەند سەختە.

٢١٥. بەڕاستی قسە هەیە ڕەقترە لەبەردو تیژترە لەدەرزیو تاڵترە لەئارامگرتنو گەرمترە لەپشکۆ، چەندین دڵ هەیە کێڵگەی هەیە ، تۆش لەو کێڵگەییەدا قسەی باش بڕوێنە ئەگەر هەمووشی نەڕوێت هەندێکی دەڕوێت.

٢١٦. نەمبینیوە قورستر بێت لەو وتەخراپەی کەلە دڵدا جێگیر دەبێت هەر وەك جێگیربوونی ئاسن لەئاودا.

٢١٧. پیاوێك تەماشای لوقمانی دەکرد ئەویش پێی وت: ئەگەر بۆ ئەوە سەیرم نەکەی کەدوو لێوی ئەستورم هەیە ئەوا لەنێوانیاندا وتەی نەرمو نیان دەردەچێت، ئەگەر بۆ ئەوەش سەیرم ئەکەی کە ڕەش پێستم ئەوادڵم سپییە.

٢١٨. بەلوقمان وترا: چی تۆی گەیاندە ئەو پلەو پایەیە؟ وتی: وازهێنانم لەو شتانەی کە پەیوەندی بەمنەوە نییە.

٢١٩. بەلوقمان وترا: ڕوخسارت چەند ناشرینە؟ وتی: ئایا بەمە ڕەخنە لەمن دەگرن یان لەدروستکارەکەم.

٢٢٠. کوڕەکەی لوقمان بەباوکی ووت: باوکە چی ڕەوشتێك بۆمرۆڤ چاکە؟وتی: ئاینو سامان وتی: ئەی ئەگەر سیان بوو؟ وتی؟ ئاینو سامانو شەرم،وتی: ئەی ئەگەر چواربوو؟وتی: ئاینو سامانو شەرمو ڕەوشتی جوان،وتی: ئەی ئەگەر پێنج بوو؟

وتی:ئاین‌و سامان‌و شەرم‌و ڕەوشتی جوان‌و بەخشندەیی، وتی: ئەی ئەگەر شەش بوو؟ وتی: کوڕی خۆم، هەر کەسێك ئەم پێنج شتەی لەخۆیدا کۆکردەوە ئەوە پاك‌و پارێزکارو دۆستی خوایەولەشەیتانیش پارێزراو دەبێت.

٢٢١. ئیبن حەریر دەڵێ: لوقمانی حەکیم کۆیلەیەکی حەبەشی بوو پیشەی دارتاشی بوو، جارێك گەورەکەی پێی دەڵێت: ئەم مەڕەمان بۆ سەربڕە پاشان ئەویش سەری دەبڕێت.

ئینجا دەڵێت: چاکترین گۆشتم بۆ دەربێنە پاشان ئەویش زمان‌ودڵەکەی بۆ دەردەکات، پاش ماوەیەکی تر پێی دەڵێ: ئەم مەڕەمان بۆ سەربڕە ئینجا ئەویش سەری دەبڕێت پاشان دەڵێ: خراپترین گۆشتم بۆ دەربێنە لێی پاشان دووبارە ئەویش زمان‌و دڵەکەی بۆ دەردەکات، ئینجا گەورەکەی پێی دەڵێت: فرمانم پێ کردی چاکترین گۆشتم بۆ دەربێنی لێی زمان‌و دڵەکەیت بۆ دەرهێنام، جاری دووەم فەرمانم پێ کردیت خراپترین گۆشتم بۆ دەربێنیت لێی دووبارە هەر زمان‌و دڵەکەیت بۆ دەرهێنام؟ ئەویش دەڵێ: هیچ شتێك نییە پاکتر بێت لەو دووانە بەمەرجێك خاوەنەکەی پاك ڕای بگرێت هیچ شتێکیش نیە پیستر بێت لەو دوانە ئەگەر خاوەنەکەی پیسی بکات.

٢٢٢. دەگێرنەوە دوای ئەوەی خوای گەورە دانایی بەلوقمانی حەکیم دا پیاوێك کە پێشتر دەیناسی بینییەوە پێی ووت: تۆ تا دوێنێ لای گەورەکەت شوانی مەڕ بوویت ئەی چی تۆی گەیاندە ئەو پلەو پایەیە؟ وتی: قەدەری خواو بەجێهێنانی سپاردەو ڕاستگۆیی لەقسەکردنداو بێدەنگ بونم لە شتێك کە پەیوەندی بەمنەوە نەبێت.

٢٢٣. لەخەڵکی خراپ دووربکەونەوە بادڵتان ساغ بێت‌و لاشەتان ئاسودە بێت‌و دەرونتان ئارامبێت.

٢٢٤. دیدارو گەیشتن بەپیاوچاکان ئاوەدانی دڵانە،دڵ بەوتەی دانایی زیندوو دەبێتەوە هەروەك چۆن زەوی بەبارانی پەلە زیندوو دەبێتەوە.

٢٢٥. جارێك لوقمان دەچێتە خزمەت پێغەمبەر داود(سەلامی خوای لێ بێت) دەبینێت وا داود خەریکی چاککردنی زریێ پۆشەکەیەتی لوقمان نەیزانی داود خەریکی چییە، ویستی پرسیاری لێبکات بەڵام لەدڵی خۆیدا وتی: با پەلە نەکەم ماوەیەك چاوەڕێی کرد تا داود زریێ پۆشەکەی چاك کردوو لەبەری کرد ووتی: بەخوا زرێپۆشێکی چاکەو بەکەڵکی جەنگ دێتو دەمپارێزێت ئینجا لوقمان زانی کە شتەکە چی بوو بۆیە بەداودی ووت: بێدەنگی زێڕەو بەشێکە لەدانایی ویستم پرسیارت لێ بکەم بەڵام خۆم گرت تا خۆت بۆت باسکردمو فێربووم.

٢٢٦. جارێك لوقمان بەدەنکە خەردەلەیەك ئامۆژگاری کوڕەکەی دەکرد، تا خەردەلەکە نامێنێتو لەناو دەچێت، پاشان دەڵێت: کوڕی خۆم ئاکۆژگارییەکم کردیت ئەگەر ئامۆژگارییەکەبۆ شاخێك بوایە ئەوا شاخەکە لەت دەبوو، پاشان دوای ئەمە کوڕەکەی مرد.

٢٢٧. ئەگێڕنەوە کە لوقمانی حەکیم سەردانی عەنتەرەی کرد لە ولاتێکی تر پێی وت: تۆ عەنتەری؟ تۆ ئازاترین خەڵکی ئەم سەردەمەی؟ ئەتوانی ئازایەتیم فێربکەی عەنتەرە:وتی: پەنجەت بخەرە ناو دەممو منیش پەنجەم دەخەمە ناو دەمتەوە، هەریەکەیان لەیەك کاتدا پەنجەی یەکتریان گەست، لوقمان یەکسەر هاواری لێ هەستا.

عەنتەرەوتی: ئەگەر تۆ هاوارت نەکردایە من هاوارم دەکرد، ئەوە ئازایەتییە کەمێك خۆگربیت تا دوژمنەکەت خۆگری نامێنێت. پاشان عەنتەرە بەلوقمانی ووت: تۆ دانای سەردەمیت ئایا ئەتوانی فێری دانایم بکەیت؟ لوقمان وتی: پەنجەت بخەرە ناو دەممەوە خێرا پەنجەی کردە ناو دەمییەوە! خێرا لوقمان پەنجەی گەست، عەنتەرە کەوتە هاوارکردن لوقمان ووتی: ئەگەر کەمێك بیرت هەبوایە ئەتزانی کەمن دەستت

نەگەستمو ئازارت نەدەم، ئەو کاتە وا بەئاسانی پەنجەت نەئەخستە ناو دەمم، بەڕاستی ئەمە دانایيە ئەبێت پێش ئەوەی بچيتە ناو بيرەوە بزانێت چۆن دێتە دەرەوە.

٢٢٨. چی بچێنی ئەوە ئەدوريتەوە .

٢٢٩. هەروەك چۆن دوژمن بە پەيوەندی بەستن ئەبێتە دۆست.دۆستيش بە پەيوەندی پچڕان دەبێتە دوژمن.

٢٣٠. ببە بەندەی چاکان و نەبيتە دۆستی خراپ.

٢٣١. هەروەك چۆن لە نێوان گورگ و مەڕدا دۆستايی نيە بەو شێوەيە لە گەڵ چاکە کار و خراپەکاريشدا دۆستايەتی نی يە .

٢٣٢. دەوڵەمەند بە بێ ترس دەبيت.

٢٣٣. نەرم و نيانی سەر چاوەی هەموو دانايی يەکە .

٢٣٤. داپۆشينی ئەوەی چاودێريم کردوە باشترە لە بڵاوکردنەوەی ئەوەی گومانم پێ بر دوە.

٢٣٥. پرسيار نيوەی وەڵامە و گونجان لە گەڵ خەڵکی نيوەی عەقڵە.

٢٣٦. گەورەی ڕەوشتەکانی دانايی ئايينی خوای گەورەيە.

٢٣٧. ڕژدی و ڕەوشت ناشيرينی و زۆر داوای شت لە خەڵکی کردن نيشانەی نەفامە.

٢٣٨. کەسی بەڕێز کە زوهدی بوو خۆی بە کەم دەزانێت و کەسی بێ ڕێزيش کە زوهدی بوو خۆی بە گەورە دەزانێ.

٢٣٩. ئارامگرتن دوو جۆرە:ئارامگرتنێك کە پێت ناخۆشە لات دەدات لە هەق ئارامگرتنێك کە پێت خۆشە ئارەزوو بۆ لای خۆی بانگت دەکات .

٢٤٠. لێدانی باوك بۆ منداڵ وەك پەين وايە بۆ کێڵگە.

٢٤١. ڕووخۆشی و دەرخستنی خۆ بەکەم زانین و سڵاو کردن و مامەڵەی جوان و وازهێنان لە گوناه دەبنە هۆی خۆشەویستی لە ناو خەڵکیدا .

٢٤٢. ئارامگرتن لە سەر نارەحەتییەکان لە جوانی یەقینەوەیە ،هەموو کارێکیش تەواوی و مەبەستی خۆی هەیە،تەواوی پەرستش وەرع و یەقینە،مەبەستی گەورەی و بەرزیش عەقڵی جوانە ،هەرکەس عەقڵی جوان بێ ناتەواوییەکانی دادەپۆشی و خراپەکانی چاك دەکات و خوا لە خۆی ڕازی دەکات .

٢٤٣. بە لوقمانی حەکیم وترا:کێ ئارامگرترین کەسە؟ ووتی:ئارامگرتنێك ئازاری بە دوادا نەبێ، وترا:ئەی کێ زاناترین کەسە؟وتی:کەسێك زانستی خەڵکی بخاتە سەر زانستی خۆی،وترا:کێ چاکترین کە سە؟وتی: دەوڵەمەند،وترا:دەوڵەمەندی لە ساماندا؟وتی :...نا ئەو دەوڵەمەندەی کاتێ داوای چاکەیەکت لێ کرد لە لای ئەو دەستت بکەوێ ئەگەر نا خۆی بێ نیاز بکات لە خەڵکی.

٢٤٤. خۆشبەختی بۆ ئەو کەسەی سودی لە زانستەکەی دەبینێ و گوێ لە قسە دەگرێ و شوێن چاکترینیان دەکەوێ.

٢٤٥. عەقڵ بە ئەدەبەوە وەك درەختی بێ بەر وایە،عەقڵ لە گەڵ ئەدەبدا وەك درەختی بەردار وایە.

٢٤٦. خۆشبەختی بۆ ئەو کەسەی بەدنیا هەڵنەخەڵەتاو لە ڕۆژی دوایشدا پەشیمان نابێتەوە .

٢٤٧. قسە نەزانین نیشانەی کەم عەقڵی یە جا تەماشا بکە بزانە چی دەڵێی .

٢٤٨. هەرکەس چاکەکانیانی بژمێرێ بەخشندەیی نامێنێت.

٢٤٩. هەرکەس حەزی لە دەمەقاڵێ بێت جوێنی پێ دەدرێ.

٢٥٠. جارێك لوقمانی حەكیم:بینرا لە دوای دزێكەوەدەڕۆیشت پێیان ووت :ئەی دۆستی خوا ئەوە لە دوای ئەو بێ باوەڕەوە دەڕۆیت؟!وتـی:بـەڵێ...بـەڵكو داوای لێ بكەم باوەڕ بێنێ و ڕزگار بێ.

٢٥١. دەگێڕنەوە ماڵی لوقمانی حەكیم سادەترین ماڵ بوو ، لە مـاڵی جاڵجاڵۆكـە سادەتر بوو،لە و بارەوە پرسیاری لێ كرا، لەوەڵامدا وتی :ئەوە زۆرە بۆ كەسێك كە بمرێت.

٢٥٢. ڕۆژگارێك بە سەر خەڵكیدا دێت كە چاوی پیاوی دانا تیایدا ڕوون نابێت.

٢٥٣. هـەموو بـەیانیان و ئێوارانێـك زمـان بـە ئەندامـەكانی تـر دەڵێـت: ئێـوە چۆنن؟دەڵێن:ئێمە باش ئەبین ئەگەر تۆ وازمان لێبێنی .

٢٥٤. پێویستە پیاوی ژیر لـە ماڵـەوە وەك منـاڵ و لـە دەرەوەش وەك پیـاو خـۆی پیشان بدات.

٢٥٥. خوای گەورە ئێسكی ئەوانە دەڕزێنێ كە بە ئارەزوی خەڵكی قسە دەكەن.

٢٥٦. هەر خۆشیەك یان ناخۆشییەك كە دێتە ڕێت لە دڵی خۆتدا بەشـتێكی چـاكی بزانە .

٢٥٧. هیچ شتێك قورس تر شـك نابـەم لـە قـسەی خـراپ كـاتێ كـە لـە دڵـدا دەچەسپێ وەك ئاسن وایە لە ئاودا.

٢٥٨. یەكەم شتێك كە لە دنیادا سودی لێ دەبینی لـە دوای هـاوەڵی چـاك ژنـی چاكە .

٢٥٩. هیچ شتێك ماندوكەرتر نی یە بۆ لاشە لە شتی پڕو پوچ (لەهو).

٢٦٠. هەرچی ئەیشاریتەوە لە دوژمنەكەت بۆ دۆستەكەتی ئاشكرا مەكە .

٢٦١. نمونەی كەسی گێل وەك جلی كۆن وایە كاتێ لایەكی دەدورێتەوە لە لایەكی ترەوە دەدڕێت و وەك شوشە وایە یەك ناگرێتەوە .

٢٦٢. دەمە قالێ کلیلی ڕق و کینەیە ڕق و کینەش کلیلی گوناهە .

٢٦٣. چاکە گەنجینەیە،تەماشا بکە بزانە بە کێی دەسپێری.

٢٦٤. بە لوقمانی حەکیم وترا:کێ زاناترین کەسە؟وتی:کەسێك زانست لە خەڵکی وەربگرێت.

٢٦٥. با هەزار دۆستت هەبێت هەرچەندە هەزاریش کەمە،با یەك دوژمنت نەبێت هەرچەندە یەك دوژمنیش زۆرە.

٢٦٦. پشت بە خوا بەستن چاکترین شتە،کەم ئەرك خستنە سەر خەڵکیش ئەوپەڕی وورەیە.

٢٦٧. خۆت لە هاوڕییەتی درۆزن بپارێزە ئەگەر پەناشی بۆ هێناوی باوەڕی پێ مەکە،باواش نەزانێ کە تۆ بە درۆزنی ئەزانی ڕقت لێ هەڵدەگرێت خووی ئەویش مەگرە.

٢٦٨. زیرەکترین کەس ئەوەیە،ئەنجامی کار بزانێ و خۆی لێ بپارێزێ.

٢٦٩. چاکترین کەس لە پیاوەتی و ڕەوشتدا کەسێکە کاتێ پێویستی هەبوو دوور بکەوێتەوە کاتێکیش پێویستیان پێی بو نزیك بکەوێتەوە .

٢٧٠. هاوڕێی خۆت یان هاوڕێی باوکت خۆش بوێ.

٢٧١. چاکە لە شوێنی شایستەی خۆی بکە،لە شوێنی ناشایستە دایمەنێ چونکە بە هۆی ئەوەوە لە دنیادا

٢٧٢. زەرەر دەکەیت و لە پاداشتی دواڕۆژیش بێ بەش دەبی .

٢٧٣. کاتێ یەکێکتان لە بیاباندا بینی پرسیاری ڕێنیشاندانی لێ مەکەن چونکە بە تەنها بونی کەسێك لە بیابانـدا گومانی ئەوەی لێ دەکرێت ڕێگرو دز بێت،یان شەیتانێك بێت ڕێتان لێ هەڵە بکات ،وە وریای دوو کەسیش بن مەگەر شتێك ببینن و

من نەیبینم،چونکە کەسی ژیر کاتیّ بە چاوی خۆی شتێکی بینی هەق لەوەوە دەناسرێتەوە،ئەوەی کەسی ئامادەش دەیبینیّ کەسی نائادە نایبینیّ.

٢٧٤. نارەحەتی و ناخۆشی زۆرم بینیوە و هەمیشە لە سەری ئارامم گرتوە .

٢٧٥. خوایە هاوەڵانم بیّ ئاگا نەبن،لەوەی ئەگەر یادی تۆم کرد یارمەتیم نەدەن و ئەگەر تۆشم لە یاد کرد یادتم نەخەنەوە و کاتیّ فەرمانم کرد بە گوێم نەکەن و کاتێکیش بیّ دەنگ بووم خەفەتبارم بکەن.

٢٧٦. ئاگات لەو قسانە بیّ کە لە دەمت دەردەچێت،بە بیّ دەنگیش بێوەی نابی بەڵکو پێویستە لە سەرت قسەیەك بکەی کە سودت پیّ بگەیەنیّ .

٢٧٧. بەڕاستی دنیا پردێکە بە سەریدا بپەڕینەوە و ئاوەدانی مەکەنەوە .

٢٧٨. جارێك لوقمانی حەکیم لە گەڵ گەورەکەیدا بوو گەورەکەی چووە سەر ئاو و زۆر مایەوە ،جا لوقمانی حەکیم بانگی کردو وتی:بەڕاستی زۆر مانەوە لە سەر ئاو جگەر توند دەکات و دەبێتە هۆی نەخۆشی مایەسیری و پلەی گەرمی بەرز دەکاتەوە تاسەر جا کەوایە زۆر مەمێنەوەو زوو هەستە،جا کاتیّ کە گەورەکەی دەرچوو ئەم پەندەی لە سەر دەرگای سەر ئاوەکە نوسی.

٢٧٩. بەڕاستی زانای دانا بە بیّ و سەنگینی خەڵکی بانگ دەکات بۆ لای زانستەکەی ،زانای نا داناش بە سوکی

٢٨٠. و زۆر وتن خەڵکی لە زانستەکەی دوور دەخاتەوە .

٢٨١. بە ڕاستی قسە هەیە لە بەرد ڕەقترە و لە نوکی دەرزی تیژترە و لە گوژاڵك تاڵترەو لە پشکۆ گەرمترە ،دڵەکانیش کێڵگەن جا لەو کێڵگەیەدا قسەی چاك بچێنە خۆ ئەگەر هەموو شی نەڕوێت هەندێکی هەر دەڕوێت.

٢٨٢. با ناخۆشی زۆر بێتە ڕێت بە شێوەیەك کە بۆت نەژمێردرێت.

٢٨٣.   به ڕاستی نمونەی ژنی چاك وەك ڕۆن وایە بۆ سەر كە ڕەگەكان نەرم دەكات و قژ جوان دەكات ،وە هەروەها وەك تاج وایە بۆ سەری پاشا و وەك مرواری و گەوهەر وایە كە كەس نرخ و بەهای نازانێت،وە نمونەی ژنی خراپیش وەك لافاو وایە كە بەلای كۆتایی نایەت.

٢٨٤.   به شێوەیەك ڕەفتار لە گەڵ هاوڕێكەت بكە هەر وەك ئەوەی كە هیچ پێویستیت پێی نیەو ناتوانیت دەست بەر داریشی بیت .

٢٨٥.   به لوقمانی حەكیم وترا:چۆن دانایت بە سەر پێغەمبەرایەتیدا هەڵبژارد لە كاتێكدا كە پەروەردگارت لە نێوانیاندا سەر پشكی كرد بوی؟ وتی:ئەگەر یەكسەر پێغەمبەرایەتیم بۆ بهاتایە ئومێدم دەكرد تیایدا سەركەوتوبم بەلام سەرپشك كرام، ترسام نەتوانم هەستم بە ئەركی پێغەمبەرایەتی،جا بۆیە دانایم هەڵبژارد.

٢٨٦.   زاناترین كەس بە خوا كەسێكە كە زیاتر لێی بترسێ . خۆتان لە خراپەی خەڵكی بەدوور بگرن دڵتان سەلامەت دەبێت و لاشەتان دەحەسێتەوە و دەرونتان دەگەشێتەوە.

٢٨٧.   لە دوژمن دورە پەرێز بەو ئاگات لە دۆست بێت ڕەخنە لە كەسێك مەگرە كە یارمەتیت نادات .

٢٨٨.   گوێ لە خۆت گەورەتر بگرە.

٢٨٩.   سوپاسی ئەو كەسە بكە كە چاكەت لە گەڵدا دەكات،چاكە لە گەڵ كەسێكیشدا بكە كە سوپاست دەكات چونكە نیعمەتێك لە ناو ئەچێت كە سوپاسی خاوەنەكەی نەكەیت،لە ناویش ناچێت ئەگەر سوپاسی بكەی.

٢٩٠.   داود پێغەمبەر(علیە السلام)بە لوقمانی حەكیمی وت:چۆن ڕۆژت كردەوە؟لوقمانیش وتی:بە دەستی كەسانی ترەوە ڕۆژم كردەوە .

٢٩١. کاتێك کەوتیتە ناو ئەوشتانەی کـە حـەزت لێ یـە و ڕقـت لێ یە،بـە ئاگابـە لەوەی کە دڵـت شـتێکی تێبـچێت کـە بەرژەوەنـدیت لـەوەدا بێـت کـە تـۆی تـێ نەکەوتوی.

٢٩٢. مونافەسە بکە لـە بە دەستهێنانی ڕەوشـتدا چـونکە میراتێکـی نەفرێنـدراوە و هاوڕێیەتی شکست نەخواردو و شتێکی تامەزرۆ کراوە لـە ناو خەڵکیدا .

٢٩٣. خۆ بەکەم زان بە بەرامبەر بە هەق دەبێتە ژێرترین کەس.

٢٩٤. کەسێك سێ شتی تیا بێت ئیمـان و بـاوەڕی تـەواو دەکـات (١)کـە کـاتێ خۆشـنود بـوو خۆشـنودییەکەی بـەرەو ناهـەقی نـەبات ،(٢)کـاتێ کـە تـوڕە بـوو توڕەییەکەی لـە هەق دەری نەکات ،(٣)کاتێ کە ڕێزی لێ گیرا ئەوەی لێ دەگیرێ کە لەوێ نیە.

٢٩٥. جوانی نیەت لـە پەرستـشدایە و جـوانی دانیـشتن لــە لوتکـەی زانـستدایەو ڕەوشتی ناشیرین لـە چروکی دایەو ڕەوشتی جوانیش لـە بەخشندەیی دایە.

٢٩٦. دانایی ئەوەیە ببوری لەو کەسەی کە ستەمت لێ دەکات و پاداشتی خراپەش بە چاکە بدەیتەوە.

٢٩٧. فێڵی دڵەکان لـە وشەی سەر زمان یان لـە ڕوانینی ناو چاودا دەردەکەوێ.

٢٩٨. هیچ خێرت تیا نیە ئەگەر فێر نـەبیت لــە کاتێکـدا کـە نـازانی و کـاریش نەکەی بەوەی کە فێر دەبیت ،نمونەی ئەوەش وەك کەسێك وایە کـە کۆمـەڵێك دارو چـیلکە کـۆ بکاتـەوە و گـورزەی بکـات پاشـان بیـەوێ هـەڵیبگرێ و نـەیتوانێ،تا کەسێکی تر بێت بۆی هەڵبگرێت.

٢٩٩. وەك ئەو کەسە وابە کە نایەوێ خەڵکی سوپاسی بکەن و کارێکیش ناکـات خەڵکی غەیبەتی بکەن، خۆی لـەناو خەڵکیدا قورس نیشان دەدات و خـەڵکیش لێـی بێوەین .

٣٠٠. مام ناوه‌ند به‌و زیاده‌ڕۆیی مه‌که‌،ماڵت مه‌گره‌وه له‌ به‌خشین و زیاده‌ڕۆیشی تیا مه‌که‌.

٣٠١. خه‌وتوان چۆن به‌لایانه‌وه دووره ئه‌وه‌ی که‌ به‌ڵێنیان پێدراوه بۆ لای ئه‌وه‌ی که‌ به‌ڵێنیان پێدراوه به‌ په‌له‌ ڕاده‌که‌ن .

٣٠٢. کاتێ ته‌مه‌نی لوقمان گه‌وره بوو داود(علیه‌السلام)پێی گه‌یشت و لێی پرسی چی له‌ عه‌قڵت ماوه؟ لوقمان وتی:قسه‌ له‌ شتێکدا ناکه‌م که‌ په‌یوه‌ندی به‌منه‌وه نه‌بێ و زۆر له‌ خۆم ناکه‌م له‌ کارێکدا که‌ پێویستم پێی نه‌بێت.

٣٠٣. له‌ ته‌نیایدا له‌ ئافره‌ت ئه‌مین مه‌به‌،ئاوڕ له‌ هه‌ژارێکیش مه‌ده‌ره‌وه که‌ خۆی به‌ بێ نیاز بزانێت لێت .

٣٠٤. واز له‌ هاوڕێی یه‌که‌مت مه‌هێنه هاوڕێی دووه‌مت متمانه‌ی پێت نامێنێ .

٣٠٥. نه‌که‌ی واز له‌ ته‌ماشاکردنی خراپه‌کانت بێنی، له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی وازهێنان له‌وه ده‌بێته هۆی ناته‌واوی بۆ چاکه‌کانت.

٣٠٦. لوقمان زۆر به‌ ته‌نها داده‌نیشت جارێك گه‌وره‌که‌ی پێی ده‌ڵێت به‌ ڕاستی تۆ زۆر به‌ ته‌نها داده‌نیشی ئه‌گه‌ر تێکه‌ڵی خه‌ڵك ببی باشتره‌،لوقمانیش له‌ وه‌ڵامیدا ده‌ڵێ :به‌ڕاستی زۆر به‌ ته‌نها بون ده‌بێته هۆی زۆر بیر کردنه‌وه‌ی زۆریش ڕینیشانده‌ره بۆ ڕێی به‌ هه‌شت .

٣٠٧. نزمترین ڕه‌وشت بریتی یه له‌ فێڵ کردن له‌ هاوڕێ و نهێنی نه‌پاراستن و باوه‌ڕکردن به‌ هه‌موو که‌سێك و قسه‌ زۆر کردن له‌ شتێکدا که‌ په‌یوه‌ندی پێته‌وه نه‌بێ و داوا کردنی زۆر له‌ که‌سی چروك.

٣٠٨. نه‌که‌ی ده‌مه‌قاڵێ بکه‌ی ،چونکه ده‌بێته هۆی خوێن ڕژان خوێن ڕژانیش ده‌بێته هۆی تیا چوون.

٣٠٩. نەکەی دەمەقالێ لە گەڵ زانایاندا بکەی چونکە دانایی لە ئاسمانی ڕونەوە دابەزیوە کەسانێك هەن نایزانن و دەیبەن بۆ خۆیان.

٣١٠. پرسیار کرا لە لوقمانی حەکیم:چی کردەوەیەکی خۆت بەلاوە گرنگە.وتی:وازهێنانم لەو شتانەی کە پەیوەندییان بە منەوە نیە.

٣١١. تورەیی مرۆڤی ژیر لە کرداریدایەو تورەیی نەفامیش هەر لە کرداریدایە .

٣١٢. چاو پاراستنم و زمان گرتنم و ئەمەکداریم بەرامبەر پەیمانم و حەلاڵ خواردنم و پاراستنی داوێنم و هەستانم بە ئەرکی خۆم و ڕێزگرتنم لە میوانم و چاکبونم لە گەڵ دراوسێم و وازهێنانم لەو شتانەی کە پەیوەندییان بە منەوە نی یە ئا ئەمانە منیان گەیاندە ئەم پلە و پایەیە.

٣١٣. مەبەست بون لە ڕۆیشتندا نیوەی تفاق و کەل و پەلە .

٣١٤. هەروەك چۆن پاشاکان وازیان لە دانایی هێنانەوە بۆتان ئێوەش واز لە دنیا بێنن بۆیان.

٣١٥. دەگێڕنەوە لوقمانی حەکیم لە ناو عەریشەکەیدا بوو کە بە ئەندازەی شوێنی ڕاکشانی بوو،کوڕەکەشی لە بەردەمیدا دانیشتبوو لە سەرەمەرگدا بوو،لوقمان گریا،کوڕەکەی وتی: باوکە بۆچی دەگری؟ئایا لە مردن دەترسی؟یان حەزت لە مانەوەیە لە دنیادا؟لوقمان وتی:نا لە بەر هیچیان نی یە ،بەلام لە بەر ئەو سەفەرە دورو درێژ و ڕێگە سەختەی پێشم و تێشووی کەمی خۆم و باری قورسم دەگریم،نازانم ئایا ئەو بارە قورسەم لە کۆڵ دەکەوێ تا دەگەمە ئەنجام ،پاشان بە شانمەوە دەمێنێتەوە ئینجا لە گەڵ خۆی دەمبات بۆ دۆزەخ دوای ئەوە مرد (خوای گەورە لێی خۆش بێت).

٣١٦. دەگێڕنەوە لوقمان بەندەیەکی حەبەشی بو،خاوەنەکەی هێنایە بازاڕ بۆ ئەوەی بیفرۆشێت،هەر کڕیارێك بهاتایە لوقمان پێی دەوت: چ کارێکم پێ دەکەی ؟ئەگەر

بیوتایە ئەوەو ئەوەت پیّ دەكەم ،پێی دەوت تكات لیّ دەكەم نەمكرێت،تا پیاوێك هاتـە لای لوقمـان پێـی وت:چـی كـارێكم پێدەكـەی ؟وتـی: دەتكـەم بـە درگـاوان،پێی وت:بمكڕە جا كڕیتی و بردیەوە بۆ ماڵ،گەورەكەی سیّ كچی هەبوو لـە گوندەكـەدا باخی دەبون،گەورەكەی ویستی لە ماڵ دەربچێت ،پێی وت:كچەكانم كردۆتە ژورەوە و خواردن و خواردنەوە و هەموو پێویستیەكم بۆ دابین كردون،كاتیّ لە ماڵ دەرچـوم دەرگایان لە سەر دادەخەم تۆش لە پشت دەرگاكەوە دابنیشە و بۆیـان مەكـەرەوە تـا دێمەوە ،كاتیّ لە ماڵ دەرچوو فەرمانەكەی بە جیّ هێنا،كچەكان پێیـان وت:دەرگاكـە بكەرەوە.بەقسـەی نەكردن بۆیـە لێیانـدا و دەموچـاویان برینـدار كردجـا خوێنەكـەی شۆری و دانیشت كاتیّ گەورەكەی گەڕایەوە بۆ ماڵ بە سەرهاتەكەی بۆ بـاس نـەكرد دوبارە گەورەكەی ویستی لە ماڵ بچێتە دەر ،پێی وت:هەموو پێداویستیەكم بۆ دابـین كردون و دەرگایـان لیّ مەكەرەوە،بۆیـە دوبـارە لێیانـداو برینـداریان كـرد، ئـەویش خوێنەكەی شۆری و دانیشتەوە كاتیّ گەورەكەی گەڕایەوە ،كـچە گەورەكـەیان وتـی :ئەم بەندە حەبەشی یە بە قسـەی خوا دەكات بەلاَم بە قسـەی من ناكات سوێند بە خوا دەبێت تەوبە بكەم جا تەوبـەی كـرد كـچە بـچوكەكەیان وتـی:ئـەم بەنـدە حەبەشـی یە،گوێڕایەڵی خوا دەكات وە خوشكە گەورەكەشم گوێڕایـەڵی خـوا دەكات،سـوێند بە خوا دەبێت تەوبە بكەم،جا تەوبەی كرد،خوشكە ناوەنجی یەكەیان وتـی:ئـەو بەنـدە حەبەشی یە و ئەو دوو خوشكەم گوێڕایەڵی خوا بكەن سوێند بە خوا دەبێـت تـەو بـە بكەم جا تەوبەی كرد،گومڕای گوندەكەش وتی:ئەو بەندە حەبەشـی یـە و ئـەو سـیّ خوشكە گوێڕایەڵی خوا دەكەن سوێند بە خوا دەبێت منیش تەوبە بكەم جا هـەموویان تەوبەیان كردو گەڕانەوە بۆ لای خوا و بون بە خواپەرستی گوندەكە .

٣١٧. لوقمانی حەكیم چـوو بـۆ سـە فـەرێك لـە ڕیّ گەیـشت بـە گـەنجێك پێـی وت:باوكم چی دەكات؟گەنجەكە وتی مردووە ،لوقمان وتی:سوپاس بۆ خوا كارم بـە

دەستە ،لوقمان وتی:دایکم چی دەکات؟ غولامەکە وتی:مردوە،لوقمان وتی:غەمم نەما،لوقمان وتی:ژنەکەم چی دەکات؟گەنجەکە وتی:مردوە،لوقمان وتی جێگەکەم تازە بووەوە،لوقمان وتی:خوشکەکەم چی دەکات؟ گەنجەکە وتی :مردوە،لوقمان وتی:عەیب و عارم داپۆشرا،پاشان لوقمان وتی:براکەم چی دەکات؟ گەنجەکە وتی:مردوە،لوقمان وتی:پشتم شکا،پاشان لوقمان وتی:کوڕەکەم چی دەکات؟گەنجەکە وتی:مردوە،لوقمان وتی:دڵم لەت بوو!.

٣١٨. دەگێڕنەوە لە سەردەمی لوقمانی حەکیم گەنجێك چاوێکی ئازاری هەبوو ،هەرچی پزیشکی ئەو کاتە هەبوو بردیانە لای سودی نەبو دواتر باوکی بردی بۆ لای لوقمانی حەکیم،دوای ئەوەی کە لوقمان سەیری چاوەکەی کرد پێی وت:خۆزگە دەستت بېڕایەتەوە،باوکی گەنجەکە لەم قسەیە تێ گەیشت و ئەوانەشی لەو مەجلیسە دابون تێگەیشتن کە ئەو گەنجە زۆر دەست دەدات لە چاوی،هەرکاتێ چاوی چاك بوایەتەوە دووبارە هەمان نە خۆشی توش ئەبۆوە،بە هۆی ئەوەی دەستی پیسی لە چاوی ئەدا تا گەنجەکە بە یەکجاری وازی لەو عادەتە هێنا و چاوی چاك بۆوە .

٣١٩. ڕێز لە دانایی خوا بگرە لە لای کەسێك دایمەنێ کە بە کەمی بزانێ،چروکیش مەبە تیایدا لای کەسێك کە بیەوێت لە بەری بکات.

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ، وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ، وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾

سەرچاوەکان

١. سۆمای دیدە – عادل شاسواری.
٢. گوڵبژێرێك لە وتەی دانایان و زانایان – سەردار رەزا.
٣. وصایا لقمان لابنه و حکمه – خالد محمد خادم السروجي.
٤. إهتمام اولي همم العالیة الی إغتنام أیام الخالیة – عبدالعزیز المسند.
٥. لقمان الحکیم و حکمه – محمد خیر رمضان یوسف.
٦. لقمان الحکیم – محمد عبدالرحیم.
٧. أقوال و حکم – مؤمن محمد رضا.